

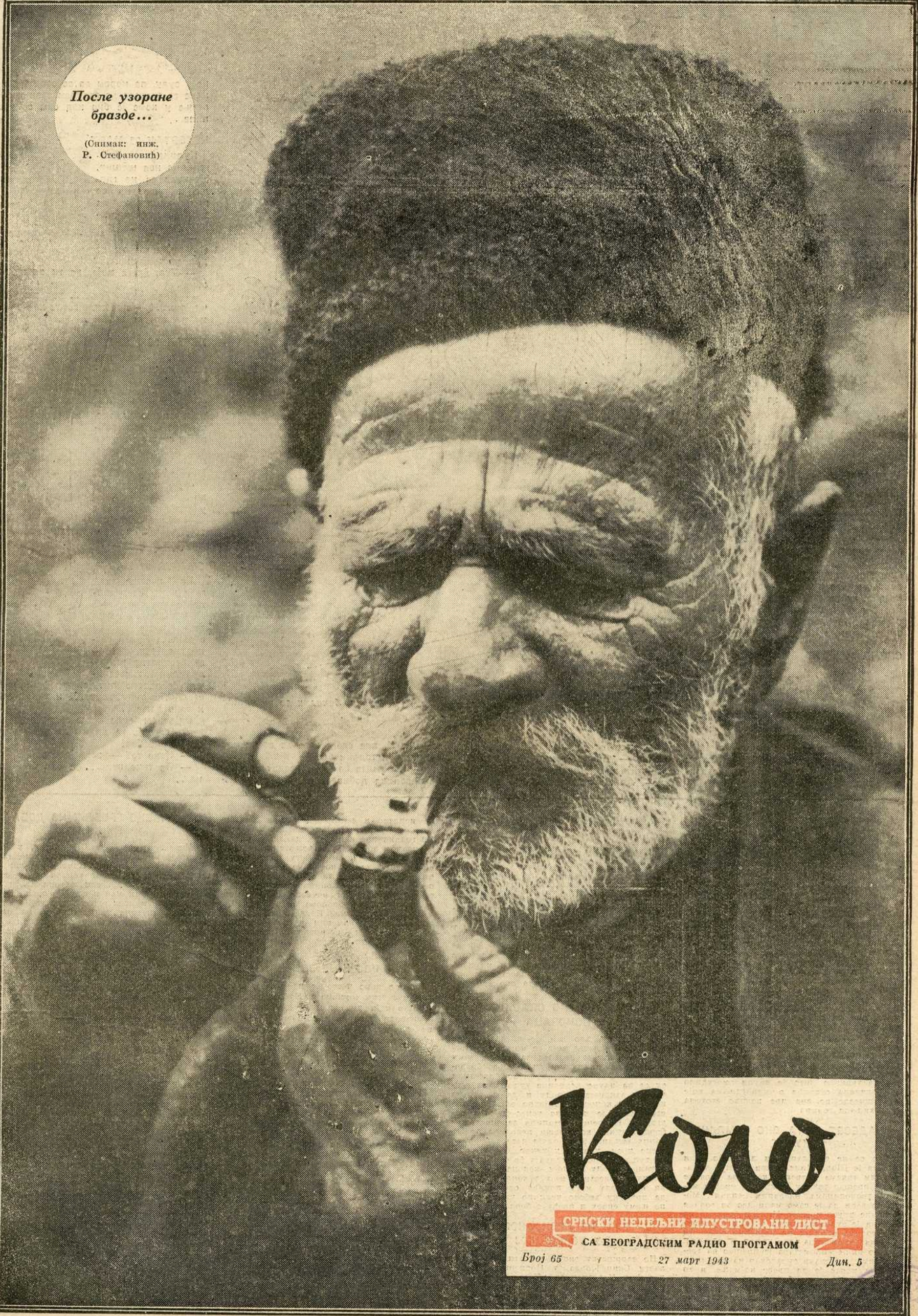

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

*После узоране
бразде...*

(Снимак: инж.
Р. Стефановић)

КОЛО

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СА БЕОГРАДСКИМ РАДИО ПРОГРАМОМ

Број 65

27 март 1943

Дим. 5

Календар мога комшије

НЕДЕЉА 21 МАРТ

Онај наш сусед чиновник, жапи се јуче госн комшији:
— Е, што ја имам за шефа несимпатичног човека, то је просто за причу!
— Како то? — изненадио се комшија.

— Па, ево како... Редовно, надгод задоцним, он је већ у канцеларији и онда ми пребацује... а, опет, надгод стигнем на време, он задоцни и тако не примети да сам био тачан...

ПОНЕДЕЉАК 22 МАРТ

Осванули јутрос младенци, па како у комшилуку имамо један сасвим тазе брачни пар, комшија поранио и однео им поклон. И, замислите шта? Воденицу за млевење кафе...

УТОРАК 23 МАРТ

Раскинула веридбу ћерка нашег суседа трговца, па је синоћ као прекорева госн комшија:
— Е, штета, комшинице... Штета... Зашто да раскинете веридбу с тако добрим и ваљаним човеком?

— Шта добар и ваљан. Можда је добар, али је ужасно нетачан. Увек задоцњава. Ето пре неки дан сам му заказала да се нађемо у три сата поподне а он дошао тек у четири... Морала сам на оном ветру да га чекам више од десет минута...

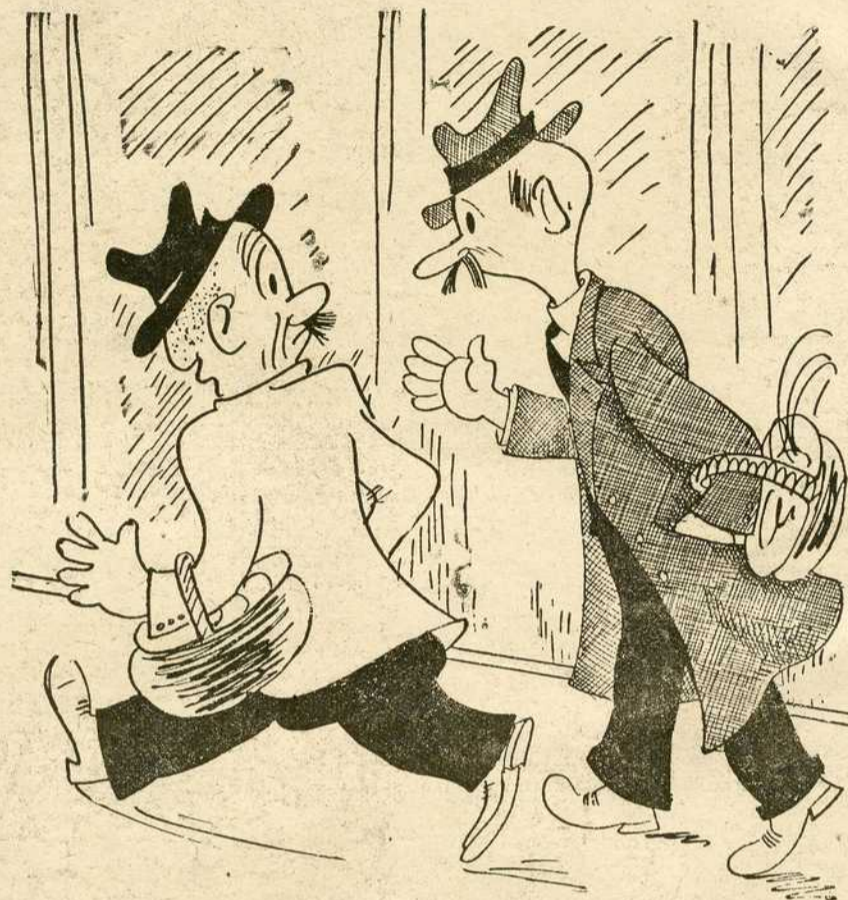
СРЕДА 24 МАРТ

Прича нам синоћ госн комшија, на нашем уобичајеном поселу како је у радњу неког његовог пријатеља, који се рекламира да продаје све, упала нека госпођа и затражила:

— Молим вас, треба ми три стотине комада стеница!

Кад је муштерија поштен

— Куд журите тако?
— У бакалницу. Знате, узео сам шећер, па заборавио бакалци да ми упише у књижици.

— Стеница!?!? — забезекнуо се трговац. — Какве стенице, наипако?
— Живе стенице!
— Али, молим вас... то не разумем... И, пре свега шта ће вам живе стенице и толики број?
— Како шта ће ми. Адвокат мог кувевласника добио је спор против ме-

не у суду, па морам да се селим, а од мене се захтева да доведем стан у оно стање у коме је био кад сам се уселила...

ЧЕТВРТАК 25 МАРТ

Купила госпа комшиница нов шешир. Метнула га на главу и окренула се госн комшији, па запитала, сва насмејана и задовољна:

— Хајде, реци, матори, како ти се допада овај шешир?
— Тха, драга моја, да ти право кажем...

— Онда ћути, боље... кад тако почињеш...! — пресекла госпа комшиница и скинула шешир.

ПЕТАК 26 МАРТ

Опет, наравно, госн комшија прича:

Неки младић из нашег комшилука који пише песме, отишао до госн комшије и замолио га да прочита песме. Овај прочитао и слегнуо раменима. Млади песник га запитао:

— Мислите ли, можда, господине комшијо, да не уносим довољно ватре у своје песме...?
— Море, јок, брате. Напротив, налазим да треба више твојих песама да уносиш у ватру...

СУБОТА 27 МАРТ

На поселу код госн комшије развила се ова тема:

— Сваки позив има своје добре стране... Кувар бесплатно једе, фризер се бесплатно шиша, ондулира, железничар бесплатно путује, телефонскиња бесплатно телефонира... и тако даље, и тако даље...
Одједном једна наша сусетка упаде:

— Само ја не видим никакву вајду од мог позива!
— Како то? — заграјали ми.
— Па тако непо... ја сам благајница... М-ћ

О свету и свагелу

ЖИВОТИЊСКО ГРОБЉЕ

Познато је да се веома ретко налази на дешеве птица чак и по највећим шумама. И оно што су људи налазили од птичјих лешева, то је било само ако је нека била нападнута од друге животиње или птице, па од ње остало само перје и кости. Зато се постављало питање: да ли се птице скривају кал осете да им је кучуно последњи час?

Изгледа да се многе животиње скривају да би на миру угинуле. Један зоолог је открио у Јужној Немачкој једну огромну пешину у којој су се, више од две хиљаде векова скривале животиње да би ту сачекале крај живота.

Ту су пронађени костури животиња из леденог доба, чије постојање нико није ни наслућивао, што је науци омогућило неочекивана открића о животињама које су ишчезле ко вна пре колико стотина или хиљада година.

ДВАДЕСЕТ ПУТА ОКО ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ

Ово се не сме схватити дословно. Али ваиста је Шарл Миле, стари мајстор у казачким тркама и тренер коња за касачке трке, прешао толику дужину у својим малим двоколицама, названим „силки“. Мора се рећи да је само мали део од толике огромне путре прешао Миле на тркама на којима је суделовао увек у току тридесет пет година и однео на највећим светским тркама двоколица три хиљаде награда. Много више километара је прешао на тренирањима. Јер сваки суделовач на касачким тркама морао је да пређе најмање, и то два пута у недељи без обзира на зиму и лето, осам до девет километара и то у оном случају ако је у двоколице био упрегнут само један коњ. Како је Миле

свакога дана тренирао најмање са око двадесет коња, то је он прелазео око сто километара дневно. То уједно значи да је у року од једне године прешао најмање двадесетпет хиљада километара. За време свог тренирања Миле је без сумње прешао на двоколицама најмање пола милиона километара а то значи: дваесет пута око екватора или двадесет пута око земљине кугле.

ТУЉАНИ КАО СПАСИОЦИ ПОМОРАЦА

Туљани су, као што је познато, врло паметне животиње које се могу лако дресирати. Мање је познато да се они могу употребити приликом спасавања бродоломника. Два норвешка рибара досетили су се да науче неколико туљана да скачу на валовест у воду и да у устима носе крај конопца на једно одређено место. Оглед је потпуно успео и сада постоји у Норвешкој станица за спасавање бродоломника која држи неколико дресираних туљана. Када олуја натера брод на стене пред улазом у какав фјорд, скачу туљани у воду, пливају брзо према насуханом броду и носе конопца који ће морваре довести у везу с копном. Морнари на броду могу помоћу овог конопца да привуку лебело челично уже и да се по њему спасу и пређу с брода на копно.

ЦРТЕЖИ ИЗ БРОНЗАНОГ ДОБА У НОРВЕШКОЈ

По завршетку својих испитивања у области Скинсфјорда, у Норвешкој, археолог Фин Марстрандер објавио је недавно научне резултате. Већ раније се знало да се налазе цртежи у пет пешина код Герлене. Али тек Марстрандер их је детаљ-

но испитио и фотографисао при вештачком осветљењу. Цртежи потичу 1000 или 500 година пре наше ере, дакле из млађег бронзаног доба. Претстављају животиње, људе и алате који се могу јасно распознати тако да се по њима може закључити да су се већ тада становници Норвешке бавили пољопривредом и рибарством. Из каснијег времена потичу многобројни цртежи бродова, који се налазе у неким пшциљама. Изгледа да су они рађени према римским ратним бродовима. Јер су на њима претстављени примитивно наоружани људи са штитовима.

ДРВО КОЈЕ ЗВИЖДИ

На ово дрво често се наилази у великим и густим шумама у Нубији. Ветар који дува између његових грана производи неки звук који многе потсећа на флауту. Ово дрво, које иначе даје гуму, има неке нарочите инсекте који његове гране и дебло буше на такав начин да скоро од сваке гране начине по једну флауту. Довољно је да ветар само почне да дува па да све флауте васпирају музичком која је разнолика и, како кажу они који су је слушали, врло пријатна за уво.

НАЈСТАРИЈИ КИШОБРАН

У Берлину је био изложен продаји сигурно најстарији кишобран на свету. Он је направљен у Минхену 1767 године и још увек је у онаквом стању какав је изашао из руку мајстора који га је правео. Има дрвену дршку украшену орнаментима, а шипке су му од праве китове кости. Прекривен је памучном тканином која је од прве боје постала првена, али још увек без иједне рупице. Овај предак кишобрана и после једног и по века живота могао би још увек да корисно служи. Који би данашњи његов потомак могао да дочека толику старост? Истина, овај амбREL из 1767 године има једну ману: он је тежак два килограма и 700 грама. Сад замислите данашње даме које би с таквим кишобраном пошле у шетњу?

НАЂЕНО ГРОБЉЕ ИЗ ДОБА ВИКИНГА

Директор музеја у Ставангеру, у Норвешкој, пронашао је на острву Амеј гробље из доба Викинга. Између осталог нађен је и гроб једног ковача поред кога су били смештени сви његови алати. Ту је нађен један мач и секира, затим хотао од бронзе и игла слична крсту. На нађеним предметима урезани су разни орнаменти из којих се види да потичу из Немачке. Нађени гробови стари су отприлике хиљаду година.

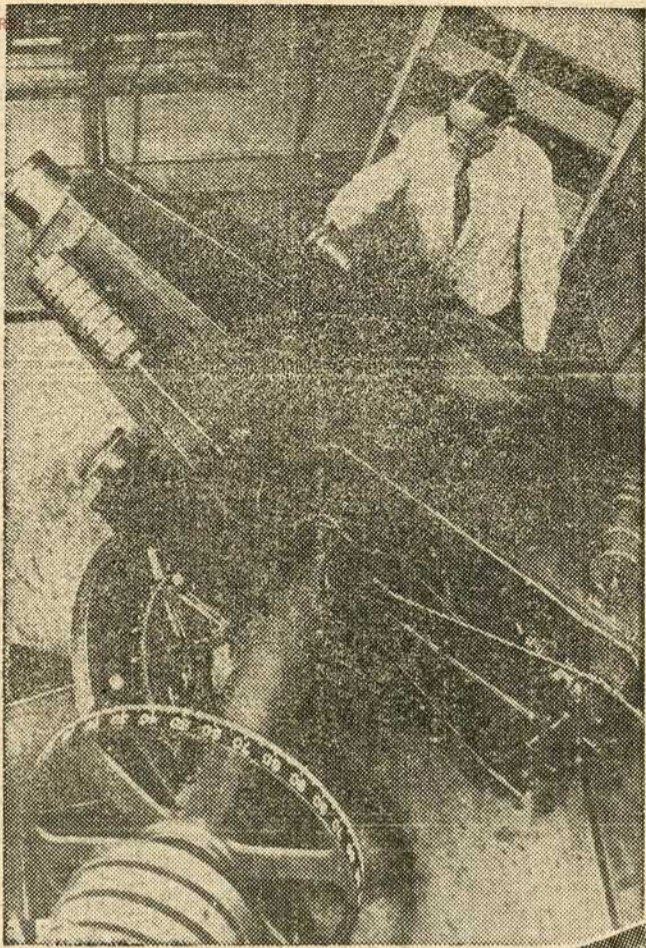
МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

* Приликом ископавања Драа-Абдул-Реда у Тиберији пронашли су геолози књигу која је писана на папиросу 2800 године пре Христа. Књига је писана неким нарочитим писмом које се употребавало за владање четири династије тибетанских краљева.

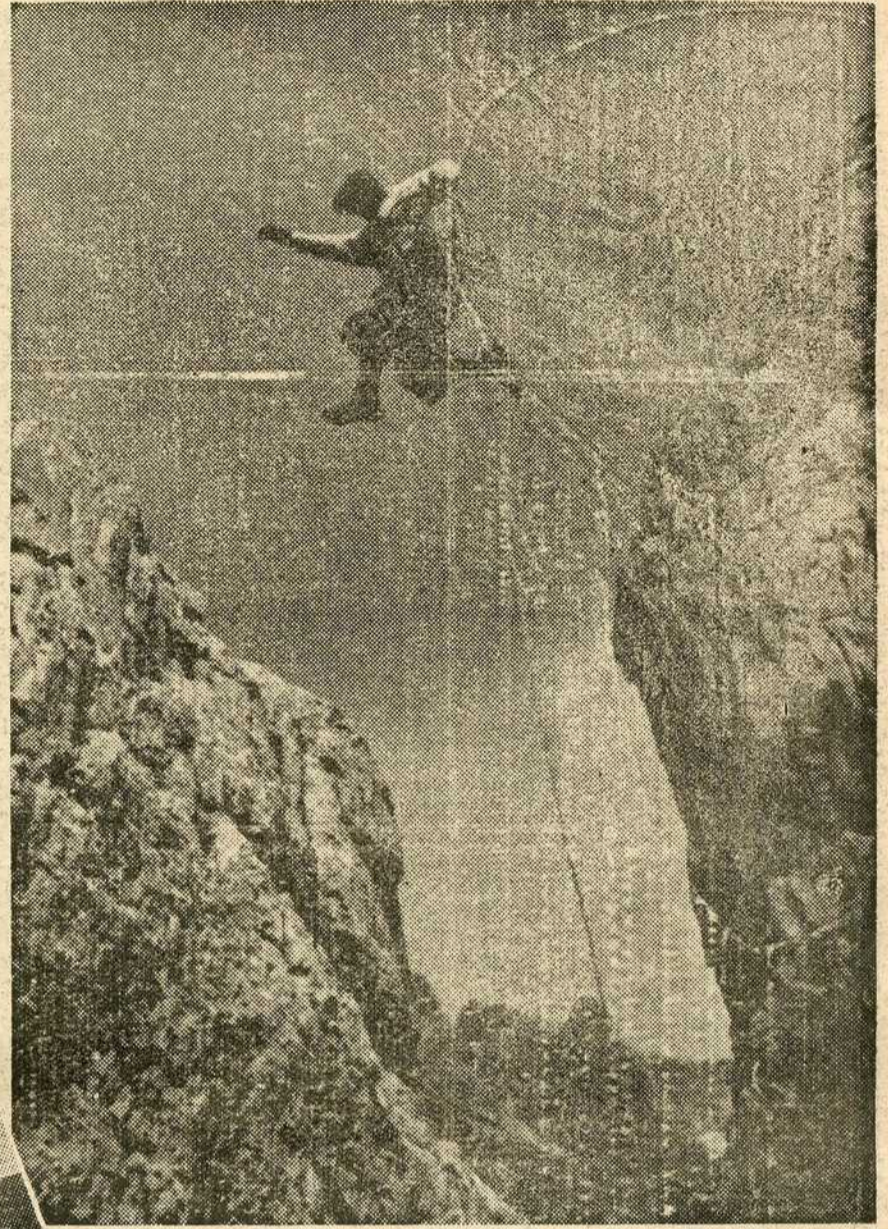
* Највећа раскош у опремању књиге владала је за време римског царства. Тако се, на пример, у женевој библиотеци налази и данас један сачувани примерак Кодекса Вулфилина, исписан самим сребром на папиросу, увезан у кожу, а корице су му обложене сребром и драгим камењем

— Многи сликари истока да би својим сликама сачували свежину и сјај кроз векове, правили су боје од прашице драгоцених метала и камења. У уланим бојама, које су биле врло скупе, корал у прашку употребаван је за разне врсте ружичасте, лалице-лазули за разне врсте плаве, кристал за сребрнасту, а цел за зелу боју.

Главна уредник Миша Димитријевић * За фотографије Александар Симић * Цртач Ђорђе Љубачев * Уредништво Поевкарера ул. бр. 81. Телефон 25-010 * Власник и издавач: Српско издавачко предузеће А. Д. Јован Тановић * Администрација Дечанска 31. Београд. Тел. 24-001—10; штампана „Штампарња Београд“ А. Д. Дечанска 31. Тромесечна претплата 58.— дин.

Лево — Један швајцарски банкар који се као аматер бави астрономијом наручио је овај велики фотографски апарат којим намерава да снима звезде на небу.

Десно — Планинарење је леп спорт, али није увек и безопасан. Поготову ако се изводе и овакве вештине као што из изводи и овај планинар из школе за високу алпинистику.

Горе — И у Паризу свака муштерија кад купије цигарете мора да врати празне кутије. У прво време, као што се види на слици, било је много збрке, док се пушачи нису навикли на наређења.

КРОЗ ЦЕО СВЕТ

Горе — У бурманском ресторану није као код нас. Ако гост не понесе своје штапиће за пиринач који служе уместо кашике и виљушке онда мора да једе прстима.

Лево — Ова огромна дрвена винска преса налази се још у употреби у виноградарском крају на Рајни. Форма и конструкција јој је прастара, али потпуно одговара сврси којој је намењена.
(Фото: Б. Ф. А.)

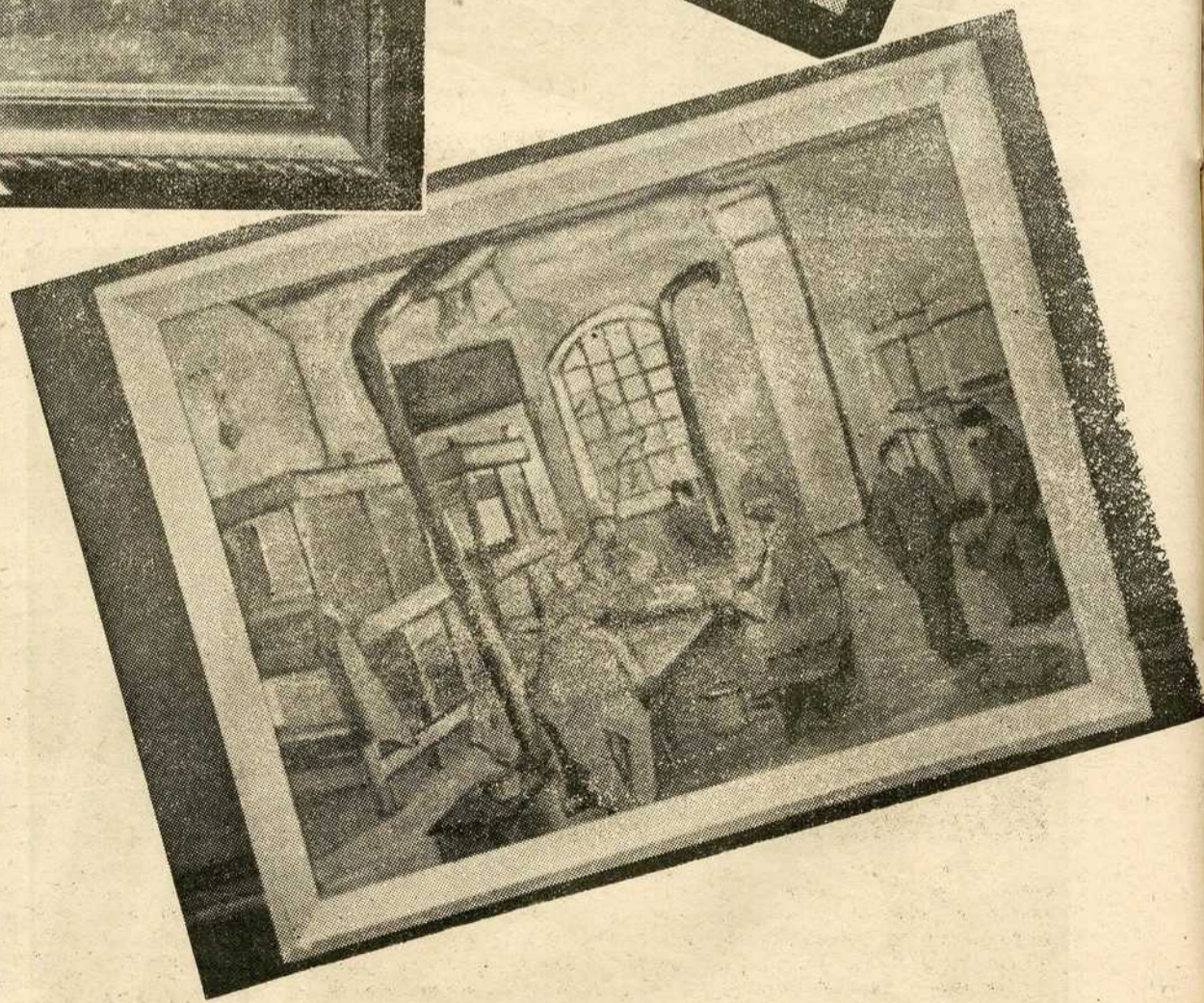
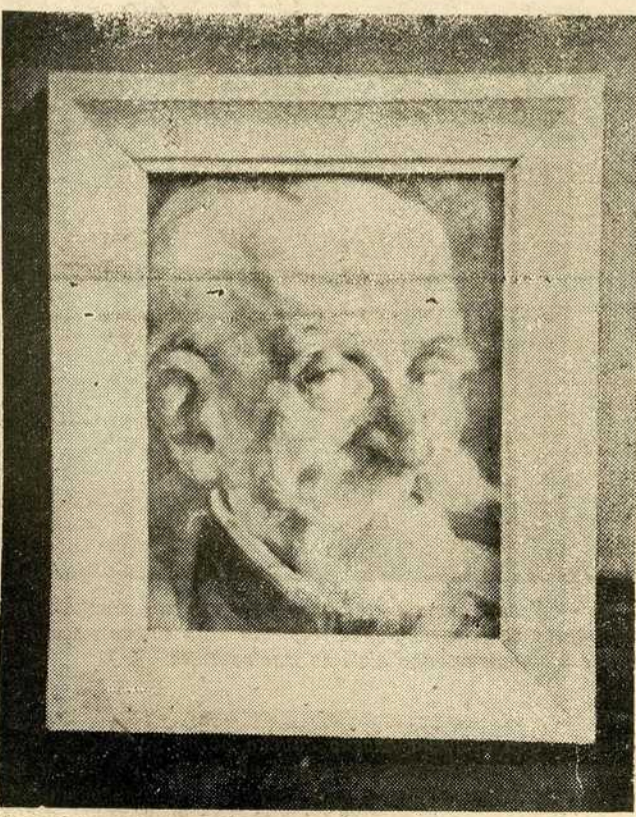
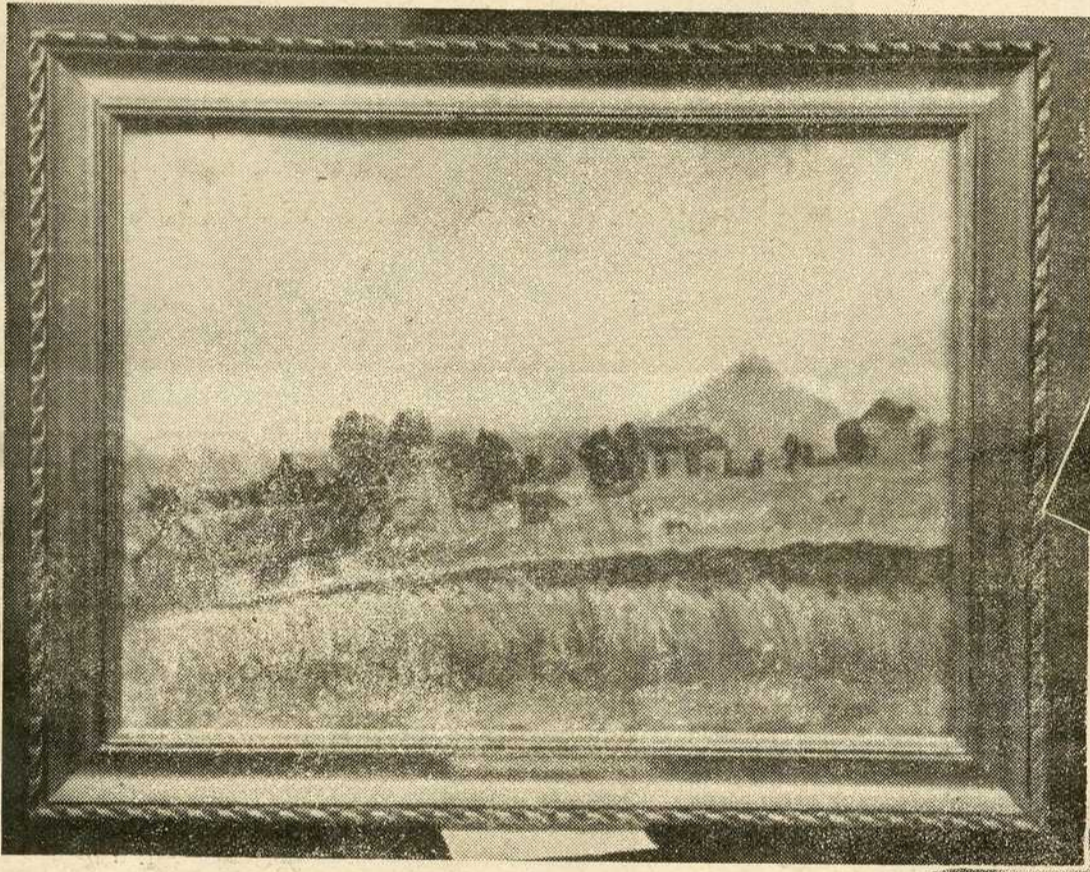
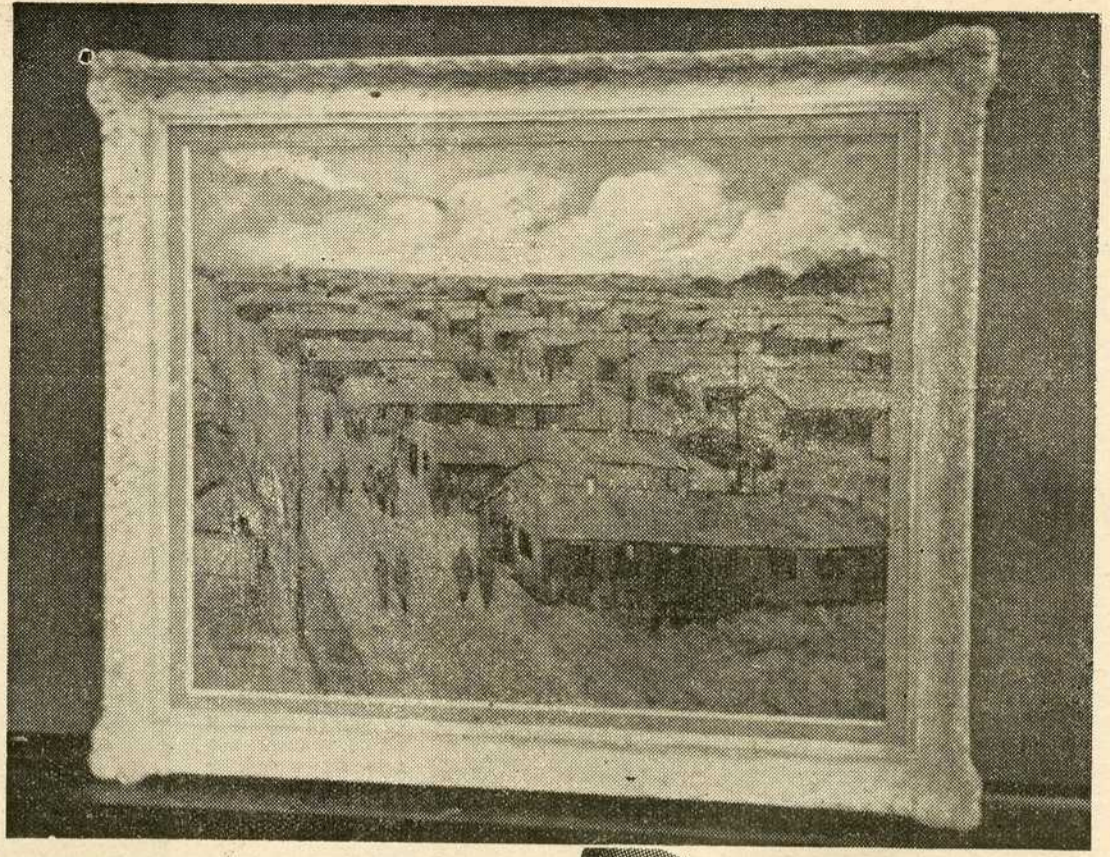

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Намт ЗАРОБЉЕНИЦИ ИЗЛАЖУ у Београду

Сутра, у недељу, 28 ов. месеца у 11 часова пре подне, у Уметничком павиљону на Калемегдану, отвара се једна не-обична уметничка изложба. Српски заробљени сликари, којима је, захваљујући разумевању немачких власти било омогућено да и у заробљеничким логорима могу да наставе своју уметничку делатност, излажу, првипут, у својој Отаџбини...
Изложба је већ постављена. Изложен је приличан број ле-них уметничких радова, слика, цртежа и карикатура, које су на-пи, далеко од своје родне груде, у заробљеништву, израдили и послали, (или собом донели на повратку својим кућама). Поред многих мотива, узетих из самог логора, поред низа портрета на-них у заробљеништву, има и неколико пејзажа, нама толико при-сних и топлих, пејзажа из Србије, које су машта сликара и по-сталгија, оживели кичицом, верно, чежљиво, срцем које не забо-равља своје огњиште и свој завичај...

ПИШЕ: ВЈ. МОШУЉ

Како се не плаћа трошарина...

И то је тек пред трошаринцем сазнао. А да је знао, не би он то ни учинио.

Брод је парао Дунав и тек што није стао.

Па онда, зашто да плати? Зар он који је три године служио коњицу и био капетанов посланик? Откуда то сад наједном. Дабоме!

Него иде он до капетана брода, па да му као човек човеку лепо објасни. Онако, на тенане.

И оде. А капетан кад је чуо у чему је ствар, поче да се смеје и тврди да се то њега баш ништа не тиче. Ни што он има жену, ни што је три године био коњаник, ни што је кћер са њима, па нити што иду у госте. И најзад, какве везе има он, капетан, са свим тим. Он је ту да управља бродом, а не да се објашњава с путницима. И тако.

А он, путник, Панта Јеџин, кад је видео да ту ништа не помаже, тужно погледа у своје балонче, ухвати га и сиђе до жене. Затим се реши да некога запита за савет.

И питао. Али, овоме овде што седи преконута њега, Панте, и који је уопште потагао то питање око плаћања, неће да верује. Некако му се чини да овај овде само зато говори тако што бих и он да пије. Та оно, већ му вода клокоће у зубима. Али га се баш неће окусити! Док је он, Панта Јеџин, жив овај овде баш ни капи неће добити од његове ракије.

Па на крају зашто да га тако оглобе? Због ракије? Та није је ваљда у крају!

А опет, ред је ред. Мора ваљда куму да понесе који гутљај кад га је човек у госте позвао.

Него, све то није истина. Тричарије су то. Дабо'ме, саме глупости. Међутим је брод пристајао.

Панта ухвати своје балонче, а његова жена кћер, и побоше.

Но тек што су стигли до краја моста, а неки човек са зеленом капом не даде им даље.

Прво су се објашњавали, па после свађали. Затим је Панта заклињао децом, молио, кумио и најзад стао да доказује да он куму носи ракију.

Онај са зеленом капом поче да се смеши.

Панта је тај смешак схватио као знак да је криза прошла и поче у поверљивом тону да признаје да ракија има, у ствари, много више гради него што је он то у почетку рекао.

Човек са зеленом капом на глави мрдну једним брком и за час се однекуда створи жандарм.

„Да платиш“ вели „пријатељу, трошарину или ћеш у квартал“.

Мисли, Панта, мисли, па му се учини много zgodније и у квартал да иде, ако је само да се иде, него трошарину да плати.

„Водите нас“ вели „у тај ваш квартал, па како буде Богу право. Али, да платимо нећемо, па квит посла. Та куму рођеном носим ракију!“

И одоше. Већ су изгубили из вида и човека са зеленом капом и оног што му је вода клокотала у зубима, кад жандарм стаде да објашњава да је квартал уствари хапс.

Препале се Панта и жена и кћер. „Зар“ вели „ја толике туђе кокоши потамано, па толико пута говеда у забран терао, па нисам доспео у хапс, нити ишао у квартал, а сада да идем. Е, неће то баш тако бити“.

„Море кад ти ја кажем“ убеђује га жандарм „чим се утврди да имаш ракију, одосте ви у хапс“.

Кад су стигли у квартал, оде жандарм да рапортира. Али ни Панта није губио времена. Отчени балонче, па на теже.

Јабучица му скакутала као пајан на коноцу, грло му је шкрипало, али је гутао. Најзад је стао.

Затим гурне жени балонче под нос. „Опали Мара, то се бар не плаћа...“ И Мара опалила.

После Биса пила. Па опет Панта. Па опет Мара, па Биса. Пантин очи закрвавиле, али је још увек гутао. Најзад, више се није могло. Он покуша још

који гутљај да саспе, али му тад све процури кроз нос.

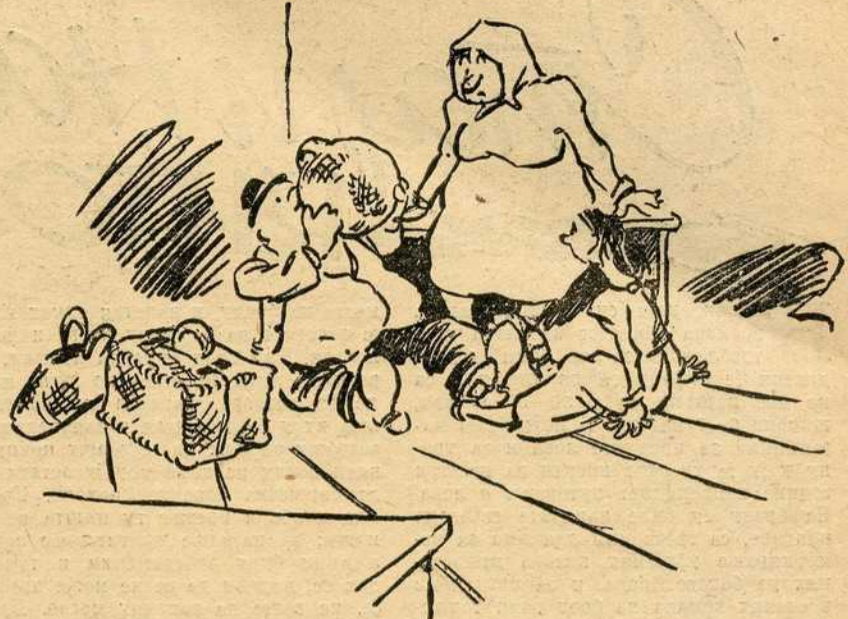
Мара га погледа тупавим погледом, па заплићући језиком рече:

„Да опалим, Панто...“

Биса је гутала, а сузе јој текле.

Најзад, кад се жандарм вратио да позове Јалу на саслушање, од Панте Јеџиног остала само пијана маса, с пеном на устима.

Мара је лежала под клупом. До ње, поред претуреног балончета седела Биса с дубоко обешеном главом.

Све је заударало на ракију. Жандарм се прво чудно, мало затим схватио је ствар. Отрчао је да извести писара. А овај је опет известио станицу за спасавање.

И пијана породица би пренесена у болницу.

После је Панта Јеџин морао да плати жандарку на име трошкова; кум додуше није ништа видео од ракије, али било како било, тек Панта Јеџин трошарину није платио.

Историјске и друге анекдоте

ОБАЗРИВ НАСТАВНИК

Уведено беше да наставници горњогимназијалце ословљавају са „ви“. Професор Глиша Лазич, чувени некада наш латинац, у гимназијском ходнику

ухватио једног ученика у неком несташлуку. Наљутио се професор и проде-рао на бака:

— Јеси ли ти, клинине, из четвртог, или сте ви, мазгове, можда из петог разреда?

КНЕЗ МИЛОШ И ПРИЈАТЕЉИ

Када се кнез Милош, с кнезом Михаилом 1859 године вратио у Београд, сателети га пријатељи са свих страна разним молбама. Тражили разне положаје, службе, новчане помоћи и друго. Скоро сваки од тих пријатеља је износио своје заслуге и тврдио како је због верности према кнезу страдао и био прогоњен. Кнез Милош био већ малаксао од силних пријема, а наравно да није могао ни свим молбама удовољити, па су поједини посетиоци одлазили и незадовољни. И кнезу Михаилу би већ доста па ће рећи оцу:

— Е, бабо, двадесет година борисмо се с непријатељима па изиђосмо некако на крај, али са пријатељима тешко!

— Хвала Богу, драги сине, што смо сада овде! — одговори стари кнез. — Изићићемо некако и са пријатељима на крај!

ЧИКА ЉУБИНА ВАТРЕНА КОЛА

Када се Љуба Ненадовић вратио са школовања у Немачкој, окупише се око њега сељаци у Бранковини да им прича. Говорио им он како живе и раде немачки сељаци, како су напредни и како су им узорна газдинства. Затим је Љуба почео да прича о железници, за коју његови Бранковчани никада нису чули:

— Да знате само каква ватрена кола имају Немци! Наниже вам се по двадесет кола великих као соба, закаче се једни за друге, а вуче их машина по утврђеним гвозденим шинама. У неким колима седе људи, у неким разна роба, а у неким стока. Сва та кола јуре брже него најбржи коњ. Ма-

шина се ложи угљем, па не треба ни коњи ни волови да вуку. Одавде у Ваљево стигло би се на ватреним колима док би ударили длан о длан...

Слушају људи, чуде се и ћуте. Сутрадан ће Љуби рећи неки његов старији рођак:

— Љубо, дете моје! Нешто ћу да ти кажем, боље ја него други. Ти си наше дете, протин син, и сви те волимо. Желели смо да нам причаш о далеким земљама и о људима како тамо живе. Али шта нам ти наприча о оним ватреним колима! Ми јесмо прости, али знамо шта може бити а шта не може. Зар ниси видео како су се људи згледали? Нико неће да изгледа будала па ни они не желе да их таквима неко сматра. Како могу кола да иду без коња или вола? Да их је то неки други удешавао с ватреним колима а не ти, протин син, можда би

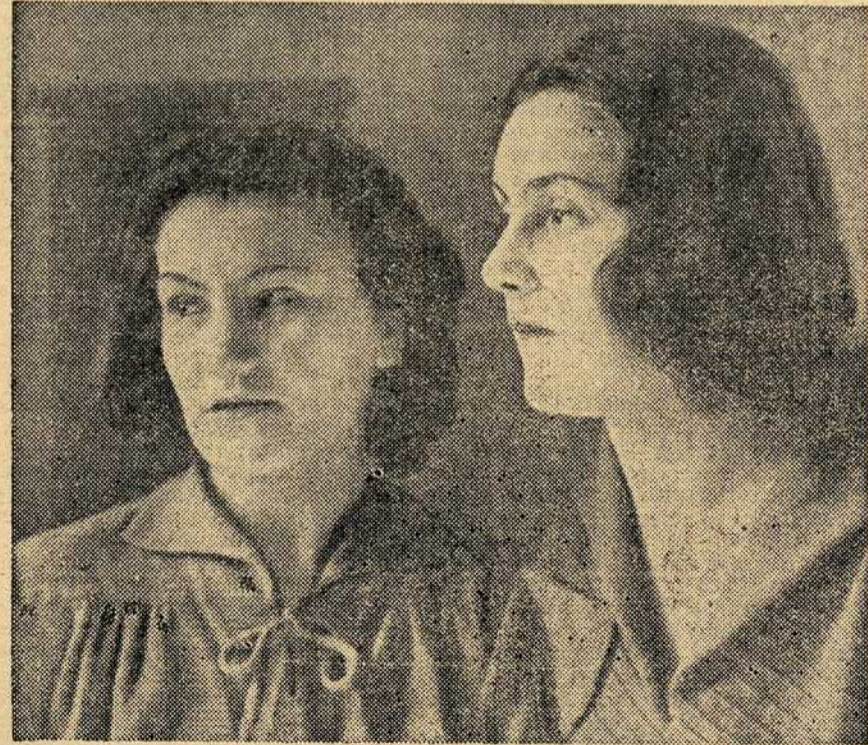
обсетно и батину по лењима. То сам Љубо, знаш, имао да ти кажем...

Није ли нам остало од старина да вечно будемо неверне Томе!

обсетно и батину по лењима. То сам Љубо, знаш, имао да ти кажем...

Није ли нам остало од старина да вечно будемо неверне Томе!

Утра, у недељу 28. окт. м-ца, у 10 ипо часова пре подне у дворани позоришта „Централе за хумор“, наше познате интерпретаторке шлагера сестре Перућ приредилу музички матине. Поред популарних сестара неваће још и Зора Јуришић, Загорка Димитријевић, Милан Тимотић, Воја Матијевић и други. За клавиром солиста Саша Андрејевић, а на овој ванредној музичкој приредби која је стилизована у музичку ревију „У ритму младости“ свираће чез-секстет.

Улазице за приредбу „У ритму младости“ продају се на позоришној благајни, Кнежев споменик бр. 3 („Централа за хумор“). (Снимак: А. Смић)

Када имаше кијавицу

осећате зебњу или почињете да кашљете, тада је крајње време да узмете АСПИРИН

ASPIRIN
у свакој кући!

Оглас рег. С. Бр. 5145 од 31 марта 1942.

Стари Наши Китолова

ИЗ ЖИВОТЉАЈА
ПРОФ. Д-Р М. ПЕТРОВИЋА

Бродови, који су били у ранија времена обилатог китолова употребљавани за лов, били су јаки дрвени једрањаци са по три или са по две катарке, дуги 30—50 метара, широки 6—7 метара, са потребним магацима за продукте лова и за храну коју је требало носити за две-три године непрекидног путовања и лова. На броду су биле нарочите гвоздене направе, са гвозденим ланцима за реморкирање убијених китова привезаних уз бокове брода, и за извлачење исечених комада на брод ради топљења.

Брод је носио на себи четири до шест повећих чамаца „баленера“, који ће се по два-три, кад дође тренутак да се кит нападне на површини мора, спуштати у воду, снабдени алатом потребним за убијање кита, са по шест искусних ловаца који имају унапред одређене улоге и места у чамацу.

Посада се на броду састојала из 15—20 људи, већином прекаљених у послу који их чека, који су сви, осим капетана брода и куvara, морали ловити или помагати у лову. Најважнија је била улога харпунера, чији је посао био да, са даљине од неколико метара, зарине харпуну у тело кита и да га рани на његовом осетљивом месту. Харпуна је било копље на чијем се врху налазило изобретено челично шиљак са два репелка који су, као они на обичним удицама, спречавали да се забодена харпуна не извуче из кита. Харпунери су били специјалисти који су се у руковању харпуном вежбају од свог раног детињства; отац је предавао своју вештину сину, тако да су постојале читаве династије харпунера. Извешаност је била невероватна; причало се о харпунерима који ни једном нису промашили осетљиво место своје жртве, а остала је успомена и на такве који су, у борби два супарничка ловачка чамца око једног истог нападнутог кита, могли и преко супарничког чамца, са велике даљине, погодити кита и тиме стећи право на овога. У своје време су били најчувенији харпунери Баски, из Бискајског Залива, које су чак и предузећа непријатељских држава узимала у службу и скупо их плаћала. Капетан брода је увек био стари извешбани китоловац, који је пре тога учествовао као обичан ловац или као харпунер у већем броју ловачких похода и био познат као искусан морепловац и добар познавалац области у којима ће се ловити.

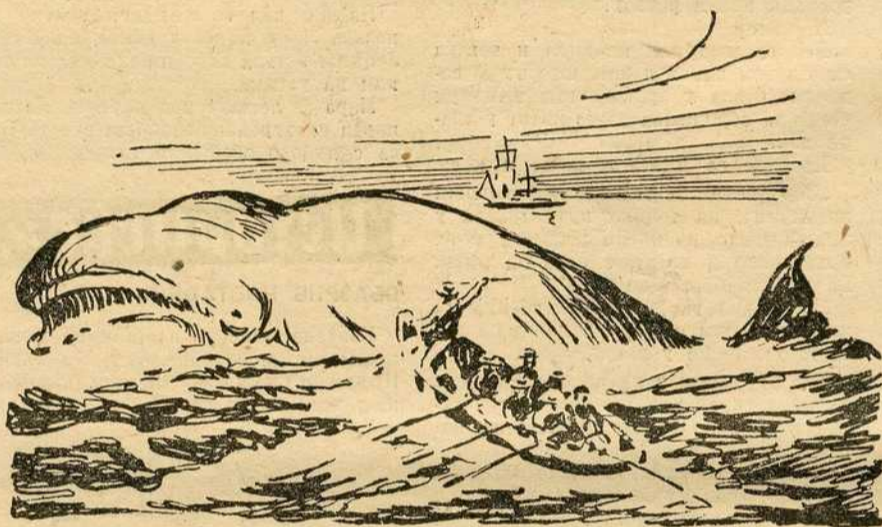
Од интереса је начин на који је регрутована посада једног тадашњег ловачког брода. Кад се брод, са пуним товаром китове масти, вратио у луку и предао робу великокупцу, посада се, примивши своју зараду растурила, свако на своју страну. На броду је, за идући ловачки поход обично остајао капетан, харпунер, и по који од дотадашњих момака.

Капетан и харпунер, су, шетајући као беспослени по кеју пристаништа препуњеног бурадима продукта лова, или по тесним улицима места у коме је стајао укотвљен брод, потпуно спреман за полазак, загледали шетаче и кафанске клијенте и уочавали оне за које се, по њиховом спољашњем изгледу, могло имати наде да ће се на броду моћи дресирати за послове за које су потребни. Кад је тако лице уочено, капетан или харпунер га намене у оближњу крчму, ту почну заједно са њиме пити, и то све дотле док пацијент не изгуби појмове о томе где је и са киме је. Тада га, у таквом стању, одведу или пренесу на брод и оставе да спава, у нарочитом, потпуно затвореном одељењу из кога нити може изаћи, нити се може чути даље од брода, кад, освешћен, поћне викати и звати у помоћ. Обично се у току једног дана, или једне ноћи, на тај начин попуни број упражњених

места на броду, и капетан одмах издаје заповест да се дижу котве и да се полази. Кад брод буде на пучини, заробљена лица се, једно по једно изводе из затвора, капетан им саопшти шта их у будуће чека и заповеднички затражи од њих да се одмах почну учити послу на коме морају остати све до свршетка ловачког похода. Протести, молбе и претње ту ништа не помажу; за најмање противљење заробљеници буду злостављани и тучени, док се, видећи да се не може друкчије, не реше да започну посао. Дешавало се врло често да баш од најнежнијих младих, истргнутих тако од своје куће и од својих породица, који дотле никад нису ни видели море, после таквих лекција испадну највешти-

управи у правцу кита кога је и он сам спазно својим догледом.

Кад је брод опрезно пришао киту на 200—300 метара растојања, на команду капетана чамци се спуштају у море без лупе, сваки заузме на њима своје место, са харпунером на предњем крају чамца и крмарем на задњем крају; четири добра веслача поседују на седишта између њих. Харпунер држи у руци своју харпуну, за чији је задњи крај везан мек, а врло јак конопац, смотан у стуб позади харпунера. Дужина ужета износила је по неколико стотина метара, кад што и по један километар. Позади харпунера своји један китоловац са оштром секиром у руци, спреман да у тренутку пресеке конопац што везује чамац

ји ловци китова и да на томе послу остану за цео свој век.

Полазак је увек био око половине пролећа. До области у којој ће се ловити путовало се недељама, као и месецима, према приликама на мору. За све то време на броду су поучаване новајлије, који су се требали извешбати за оно што их чека кад буде отпочео лов: морнарски послови, руковање прибором, алатом, једрилицама, веслање у ловачким чамцима, који се, ради тога вежбају, уснут спуштају у море кад је, због затишја, броду немогућно пловити, руковање направама за везивање и реморкирање итд. Поучавање је увек било довршено пре но што се стигне у воде у којима ће се ловити, и задовољан успехом новајлија, капетан тада обично приреди гозбу и весеље при коме се новајлије, дотле већ измирене са судбином, помире и изљубе са својим дотадашњим мучитељима.

Већ данима брод лута по мору тражећи кита, провлачећи се често кроз гомиле ледених санити. Успут се на некој леденој санити или пловном леденом брду улови и по која фока, који морс или бели медвед, што корисно послужи за промену хране на броду, јер се иначе живи од конзерви, усоленог меса и пасуља. Наједанпут, стражар са катарке почне викати и руком показивати на пучину, на нешто што се са палубе брода још не може сагледати својим догледом који не испушта из руке и којим без прекрида посматра пространи морски видик са висине на којој је у своје бурету. Он је спазно у даљини карактеристични водоскок који издаје присуство крупнога кита. Посада на броду, са новајлијама који у највећем узбуђењу ишчекују шта ће наступити, одмах спрема чамце за спуштање у море, проверава да ли сваки чамац има све што му треба и чека тренутак кад ће капетан наредити да се чамци спусте и да у њима сваки заузме унапред одређено место па да се кит нападне. Капетан је у том већ дао команду да се брод

са китом, у случају ако би била опасност да чамац, кад га рањен кит са великом брзином стане вући по површини мора, буде водом заплуснут и подављен.

Кит за то време стоји мирно на површини воде и избацује свој млаз ваздуха и водене паре, који га је издалека издао. Кад му се предњи крај чамца опрезно примакао на пет до шест метара (код вештих харпунера и на 15 метара), харпунер снажно хитне харпуну, габајући кита испод предњих пераја, на једно нарочито, свакоме харпунеру добро познато осетљиво место. Чим се харпуна зарила у китово тело, веслачи одмах свом снагом завеслају уназад, запевши што могу више да се што брже и што даље од кита одмакну, како чамац не би примио ударац репа. Јер се кит, ударен харпуном бео прањака, и тај тренутак је од највеће опасности за ловце у његовој непосредној близини. Често се дешавало да је цела посада ловачког чамца ударом репа дигнута у ваздух заједно са разлупаним чамцом, погубила животе.

Ако се чамац срећно и на време одмакао од ражљубеног кита, онда овај, бесни журнувши у једном правцу, са заривеном у њега харпуном која се не може из ране извући, повуче собом дугачки конопац из чамца, који се, са стуба у који је смотан, стане нагло одмотавати и вући за китом. То је одмотавање, кад је кит велики и бесан, тако нагло, да конопац, ако је и најмање замршен око харпунера, дохвати у тренутку овога и одвуче у воду за китом; забележено је више случајева такве врсте. Место на ивици чамца, преко кога при том одмотавању конопац прелази, тарући се о дрво, мора се понекад непрестано поливати водом да се не би дрво на њему упалило.

Кад је конопац сав тако одмотан, а за то треба који минут времена, он се нагло затегне и тако тргне чамац за који је чврсто везан, да се посада мора добро осигурати, ухвативши се за иви-

це чамца, да не би у томе опасном тренутку попадала у чамац или море, што се нарочито дешавало код ловаца новајлија. Кит тада, брзином од 20—30 километара на сат, стане вући чамац, на коме крмар мора пажљиво крманити да се не испречи, да не буде водом заплуснут и подављен. Вукући чамац, кит не рони дубоко и често излази на површину воде, продужујући бесну трку првобитним правцем. Ако га је харпунер добро погодио, он у тој трци изгуби толико крви, да после неколико сати времена малакше и почне смањивати брзину. Кад ловци то осете, почну сложено увлачити дугачки конопац у чамац и на тај начин приближавати се киту. За то време кит је савим малаксао, застао и почео се извртати поребарке на површини мора. Тада ловачки чамац пристане сасвим уз њега, као уз какав брод, и харпунер га са неколико добро управљених удараца нарочито за то спрењеним, добро заштреним копљем, потпуно доврши. У том пристигну и остали чамци са брода, закаче кита великим гвозденим кукама и дебелим коноцима, па удруженим снагама, снажно веслајући, повуку га броду који им је сам пришао ближе. Кит одмах буде привезан уз бок брода и ту добро причвршћен гвозденим ланцима.

Шта да се од тада ради са уловљеним китом, зависило је од тога да ли се он има вући на место где је топионица, на каквој обали или на каквом острву, или ће се топити на самом броду. Ранији китоловци у седамнаестом и осамнаестом веку, то су увек чинили на обали, јер су им бродови имали само магацине за готове продукте лова, који се смештао у дрвену бурад. Доцније, кад је лов у близини обале био ослабио, тако да је брод, тражећи китове, морао крстарити по отвореном мору стотинама километара далеко од сваке обале, он је морао бити у исто време и топионица и фабрика за прераду кита.

У првом случају кит је одмах одвучен до обале на којој је топионица, привучен обали и предат онима који ће га сечи и топити. Ако се при томе деси да брод, вукући кита, наиђе на другог кога треба уловити, онда се онај први кит ту на месту остави, пошто му се у леђа забоду високо копље са заставом, на којој је означен брод што га је уловио и коме он по китоловном праву и припада. Са одређеним врстама китова који, као баленонтери, убијени тону попустуно у море, тако се није могло чинити. Тада се најпре, на месту где ће се кит оставити, измери дубина мора, па ако ова не прелази коју стотину метара, зарине се у његова леђа гвоздена кука са привезаним за њу јаким коноцем, чија дубина премаша нађену дубину, па се за други крај коноца, који се такође баца у море, привезе велика даска или буре са ознаком брода, угнутим усијаним гвозђем. То ће обезбедити, поред извесних координата места, служити за то, да се нађе где је остављен напуштени кит како би се извукао до површине воде и превукао до топионице. На местима где је велика дубина мора, кит се није ни покушавао ловити ако се позна да је он од оне врсте која, кад се убије, тоне на дно мора. Као што се види, такав начин прераде китова повлачно је велики губитак у времену, али је овај био наплаћен богатством лова у близини обала и тиме што су се ловци, не губећи време у сечењу и топљењу кита, што је за једног кита тражило по три до четири дана непрекидног и напорног рада, одмах враћала на морску пучину да тражи нову жртву.

У другом случају, кад је кит прерађиван на сред мора, на самом броду, читава половина брода претворена је у пећ и топионицу. Момци из посаде су се, прескачући преко ограде брода, спуштали на кита, пошто су на

Отац

ПИШЕ: МЛАДЕН ВАСИЋ

Марија је седела на ивици постеље у бедној соби чији је прозор гледао у тесно смрад-но двориште. Из околних соба чуле су се псовке, јецање, промукли дневни узвици. Кућа је била пуна свакојаког друштвеног шљама: беспосличара, коцкара, јавних жена и сумњивих „трговца“ — црноберзијанаца. Све је то живело у вечитој свађи, тучи или страху.

Заривши главу у руке Марија је очекивала долазак Жарков. Поглед јој је блудео од постеље до ормана и од ормана до стола. Зашто су морали оставити ону веселу и срећну собицу у којој су доскора становали? Жарково понашање, и његове ноћне свађе и туча, принудиле су сопственика да им откаже стан на захтев мирних суседа, који више нису могли да поднесу његову дреку што по целу ноћ није престајала.

Нигде нису могли да нађу стан и били су принуђени да се уселе у ову црну прљаву јазбину.

Марија је гледала у часовник. Било је пет часова. Кроз прозор се видио крајичак плавог неба. У кавезу су скакутале птичице. На прозору се у саксијама осмехивало цвеће. Али, све то није могло да разоноди девојку. Срце јој се стезало; осећала се тужна, осамљена, очајна. Она је била сиромашна радница, предана послу и љубави, која јој је донела несрећу. Жарко је био човек залуђен политиком, окорела срца од развратног живота, и волео ју је свега неколико месеца, пошто ју је отео од нежног оца, старог честитог вредног радника, који је никада није могао прежалити.

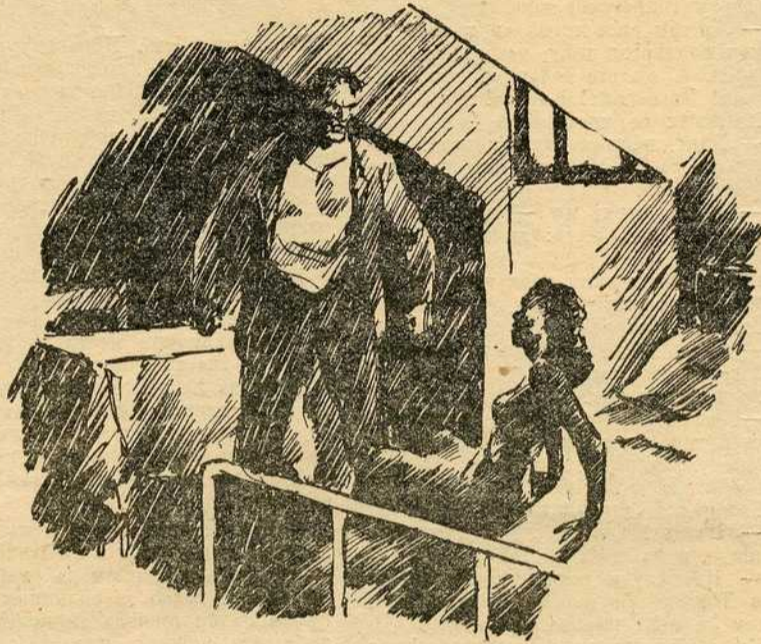
Она је пратила Жарка кроз његов бурни пусти живот, трпела увреде и мучења јер га је волела нежно и покорно, јер је он био прва њена љубав и први њен грех. Волела га је, ма да је од њега трпела увреде и сва понижавања, када се враћао са својих дуготрајних седељки, пијан, гневан на друштво, на породицу, на рад...

Жарко је тога дана био отишао не-

куда још ујутру. Знала је да неће доћи до мрака. Седела је цео дан у обичној собној хаљини мада је била недеља. Време је полако пролазило. Сто је био постављен, вечера спремна, на столу је било и мало цвећа. Мрак се полако спуштао, а с њим су долазиле и све тужније мисли...

...Већ је била мрачна ноћ.

На степеницама се чуше кораки и јако кашљање. Кључ зашкрипа у не-

кој брави. То је неки сусед долазио кући.

Прође још неколико часова.

Врата се с треском отворише и у собу уђе Жарко. Она га није прекоревала што је тако доцкан дошао, пришла му је и обрлила га својим јадним рукама. Чекала је да он први проговори да га не би наљутила, приближала се уз њега, нудила му своје усне које он једва додирну.

ноге навукли дугачке кожне чизме потковане ексерима да не би клизиле по глаткој и масној кити. Дугим ножевима, насађеним на дрвене држаче, и широким секирама секли су прво уздужне кајшеве на киту, пресецају ове на коцкасте комаде од по 20—30 килограма тежине и додавали их онима што су тога ради остали на броду, а ови их преносили у котлове над завареним пећима где су их топили. Пећи су распаљене дрветом које је нарочито за то пошено на броду; кад су ватре добро распаљене, као гориво употребљавали су се у пећ и лошњи масни комади кита. Путници и посаде бродова који нису обављали те послове, а путовали су морима на којима су могли сретати китоловце при таквом послу, описују свој ужас при ноћном сусрету са бродом китоловцем на океанској пучини. На двадесетину километара далеко сагледа се на мору огромна ватра; држећи на сигурно да је пожар на каквом броду, капетан нареди да се промени правац и брод се упути ватри, да би невољницима на запаљеном броду притекао у помоћ. Уколико се ближе прилазило месту пожара, ватра је бивала све већа и бешња; цела је околина осветљена пожаром. У томе, кроз дим и пламен, она сагледају сенке, које лагано и мирно промићу, посећи на леђима неке терете. Тек кад се чује и песма и дозивалом сазнају у чему је ствар, они продавају свој пут.

Истопљена китова маст излива се у бурад коју је брод собом носио још из луке из које је пошао. Буре је имало 80 кг, истопљене маси. Један крупан кит од 150.000 кг. тежине, каквих је било још доста у то време, давао је по стотину и више таквих буради. Вредност је била огромна кад се још томе дода оно што се добијало за споредне продукте лова, кас и скупоцена

смбра, ако би се наша у киту, није био редак случај да један кит донесе у оно време и по пола милиона динара, па и више, иако није био искоришћен онако како се то данас ради.

Из тога су времена и остале читаве бајке о богаћењу китоловаца. У то време постојао је још један начин за лов кита, интересантан и за китоловце савсим безопасан, а који ипак није употребљаван тако ретко. Постоји једна врста омањих китова, који имају на леђима троугласти дугуљаст израштај, са врхом окренутим у вис, и по овоме се издалека могу распознавати. Китоловци су их назвали кликерима. Ма да за китоловце нису имали никакве вредности, па стога нису ни толико ловљени, ипак су им причињавали нарочито задовољство кад их сретну у чопорима. Наиме, кликери су страшни непријатељи великог кита око кога се, кад на њега нађу, скупе, околне га са свих страна и стану бости врховима оног троугластог израштаја. Веома су окретни, и киту који набаса на њихов чопор, немогуће је да се спасе. Избоден кит брзо малаксава од изгубљене крви. Китоловци са задовољством посматрају ову сцену и чим кит угне, они растерају чопор, а плен сами присвоје.

Ловачки брод тога времена није се враћао у своју луку без пуног тавара китове маси. Вратити се са пола тавара сматрало се као знак неумешности и власник брода отказивао је службу таквој посади. Стога се дешавало да брод, који није имао ловачке среће, остане на путу до две три године, а било је случајева да лута морима и по пет година, хранећи се од лова фоке, морсева и риба. Било је капетана који су, увек срећни у лову, правили у свом веку по двадесет похода, а било их је који нису достигли ни половину тога.

— Је ли вечера готова? — упита он. Видела је по гласу да је пијан, па са страхом, понизно, одговори:

— Дуго сам те чекала па се охладила.

Она потстаче ватру у пећи да подгреје вечеру. Жарко седе за сто. При бледој светлости лампе гледао је како хита, срећна, понизна, да га послужи и уживао је у томе, не што му је то годило срцу, већ што је могао да гледа патње те мученице, коју је преварио као и све жене пре ње.

— Жарко, вечера је готова.

— То смрди, рече он миришући пару од чорбе. Не треба ми то, скаљај!

— Чини ти се Жарко — одговори она благо.

Он скочи.

— Кажем ти да јело смрди! Уосталом то ме од тебе не чуди. Уместо да

се стараш о кући ти вечито нешто мудрујеш... О чему мислиш, кажи!

— Мислим о своме несрећном животу — рече она одважно.

Он је пресече погледом, лице му запламте, па онда почеше грдње.

— Жарко, — преклињала је она. Шта сам ти учинила? Жарко ти ме више не волити!

Али он више ништа није чуо. Бес га је био обузео, и он појури на њу с подигнутом песницом.

— Не, не Жарко! — јаукнула је бедница заклањајући главу рукама.

Он је шчепа за слабакчу руку, изви је, обори је на постељу па је поче ударати песницама по раменима и леђима.

Наједанпут му се учини да неко говори кроз зид. Он застаде, скрсти руке као кукавички победник који се боји неке невидљиве казне. Из друге собе чуо се глас:

— Еј ти неваљалче. Зар те није стид?

Жарко дрекну:

— Да видим шта хоће тај!

И истрча у ходник. У исти мах се отворише још једна врата. Настаде свађа. После неколико минута Жарко се врати у собу, блед и истрежњен:

— Срећа је његова што има седу ко-су, иначе бих га премлатио!

...Целе те ноћи Жарко није више проговорио ни речи. Сутра ујутру отишао је на посао. Газдарица донесе Марији писамце од суседа, који је синоћ прекинуо ту тучу, а јутрос се иселио из куће. Марија прочита:

„Госпонице, допустите једном старцу, који је много препатио, да вам напише неколико редака, јер вас јако жали. Ја вас не познајем и никада вас нећу упознати, али ме ваша несрећа боли. Ма да сам стар, ја бих се могао понети с вањим драганом, могао бих га смрвити; али да се њему што зло догоди, ви бисте највећма платили. Ја знам из искуства, које ми је живот загорчало, да жене више воле да буду мучене руком човека који им је мно, но да га изгубе.

Био бих срећан кад бих знао да је моје посредовање стисало гнев тога човека, који вас је зостављао. На знам зашто сам, кад сам вас чуо како јецате, помислио на своју кћер... која ме је давно напустила... Зато сам се и умешао. Опростите ми. Збогом“.

На крају писма Марија прочита потпис свога оца.

Савети НАШЕГ ЛЕКАРА

Лекар, пред својом савешћу...

Го сада смо увек на овом месту расправљали о болесницима и о болестима. Нека нам је допуштено да овога пута проговоримо коју реч о нама, који лечимо болеснике.

Бити лекар није лак, још мање захвалан посао. Не зато што већина болесника није захвала лекару који се, сваки, без изузетка, макаква била његова спрема и способност, сигурно до крајњих могућности за њих залаже; не зато што је лекарски посао један од најтежих, јер дању и ноћу треба презати своје телесне и умне снаге; не зато што тај рад није — ма како то изгледало! — у већини случајева, ни морално, ни материјално награђен онако како би то требало према уложеним телесним и умним напорима. Лекарски позив је тежак и незахвалан нарочито због тога што сваког тренутка у своме раду, лекар наилази на највећу тешкоћу, на неумитан суд и на неизбежну сумњу — своје савести. У сваком поједином случају лекар стоји пред болесником и пред својом савешћу. Ова му налаже да учини оно што је најбоље и најкорисније за болесног човека. Само то, и ништа више. Јер у Хипократовој заклетви стоји: „Закљпем се да ћу увек по својој савести чинити само добро болеснику и да ћу...“ Али, лекар је само човек.

*

Закон предвиђа за лекаре позивну (професионалну) тајну. Она треба на првом месту да заштити болесника, да му обезбеди слободу и сигурност лечења. Она такође, бар донекле, штити и лекара, јер би овај иначе у небројено ситних и крупнијих прилика морао да даје објашњења и изјашњења. Али позивна тајна штити истину болесника, али не штити друштво, оне који могу доћи у додир са таквим болесником. Узмимо за пример: један човек је заражен сифилисом. Он хоће да се жени, јер му се указује добра прилика „богата партија“. Лекар га одвраћа, саветује га, излаже му све последице. Ништа не користи. Лекар зна да ће он већ после неколико дана сигурно заразити своју жену. Али он не може ништа. Он не сме ништа да каже, па чак ни када би болесникову будућа жена била његова блиска рођака, па чак и рођена сестра. Он не сме ништа да каже, јер му то закон забрањује, јер је везан позивном тајном... Или: лекар-гинеколог зна да једна „девојка“ није девојка, или да је заражена, или да не може никада да роди. Он о свему томе не сме ни реч да каже ни једном човеку, чак ни оном који вери ту девојку, па био то и његов најбољи пријатељ, или чак и рођени брат... Узмимо да је позивна тајна добра и корисна за болесника. Али може ли се дозволити да због ње неко други, који није болестан, страда и да, због ње, и он постане болесник?

*

Друго тешко питање за лекара: сме ли он да примени тзв. сутаназију (од грчке речи, која значи пријатну смрт) код тешког, неизлечивог болесника? О томе се дуго, и још увек дискутује у медицинској литератури, у белетристици, па и на филму. Разлози за су: неизлечивом болеснику који pati, из разлога човечности треба ублажити и прекинути муке. Разлози против су: сваки човек воли и жели да живи, па и најтежи болесник. С тога нико нема право да му ускрати, ма и тренутак живота. Осим тога: јесмо ли ми баш увек апсолутно сигурни да је болест неизлечива? Напослетку: када би се сутаназија законом одобрила — као што су неки тражили! — било би сигурно злоупотребе од несавесних рођака, па, најалост, и од несавесних лекара. Према томе законски не треба дозволити сутаназију. Значи и ту постоји закон. Али, постоји, и лекарева савест... Може ли он дозволити тешком, по свим изгледима, неизлечивом болеснику да умире, постепено, али сигурно, у највећим мукама? Ту се његова савест налази у тешком искушењу...

Др. С.

Ногај мрвена Береница

РОМАН ОД Х. Г. КЕРНМАЈЕРА

(11)

Веп педесет и четврти дан снима се филм „Прогонство“. Трошкови износе до сада, бар тако каже реклама, преко девет стотина хиљада марака. До краја снимања прећи ће се милион. Запослено је преко пет стотина статиста, од тога две стотине у старинским костимима...

У главном атељеу је врло живо. Цео огромни хол претворен је у огромну терасу једнога дворца. На реду је велика сцена.

Краљица Валонија стиже са великом пратњом у замак. Сопственик замка је Алексис, кога игра Ханс Ауербах. Он је несрећно заљубљен у једну непознату девојку и са запрепашћењем констатује кад се појављује краљица са својом пратњом да је баш она та непозната. И она је њега познала.

Снимању присуствује и Мела. Камерама са високог постоља које се искреће на гуменим точковима издаје наређења. У атељеу влада неподношљива врућина. И глумци и технички персонал су нервозни. Већ неколико пута је, по наређењу режисера Цандера, снимана сцена краљичиног доласка, али он никако није задовољан. Увек нађе да исправи нешто. Једном код глумца, други пут код статиста. Музика, смештена у једном павиљону, мора нагло да пређе од музике за игру на валонску химну. Велики број рефлектора јарко осветљава сцену, шеп тона даје знак да снимање може да почне.

Сента Дановић игра једну дворску даму у краљичиној пратњи. Она није лепа, али је маркантна и — пакосна. Већ цео час она се труди да изврши задатак који јој је поверила Ева Озберг за чек од сто марака. Најзад јој је пошло за руком. Две младе статисткиње почеше разговор о срећи која је задесила Моникку Милер, која је преко ноћ постала срећна вереница. То је права романтика као у 1001 ноћи!

— Срећна вереница! умеша се Сента Дановић која је прислушкивала тај разговор. Прича за малу децу! Зар ви не знате да је Ауербах све то удео само да замаше ван Тонкену очи?

Наједном се пред њом појави — Моника Милер.

— Шта сте то рекли, ви — ви — лажљивице?

Сента је била дрска.

— Ја лажљивица? Питајте сами свог господина вереника!

Скандал је одмах примећен. Помоћници режисера се узмуваше. Цандер зна за такве скандале. Једна мала свађа у стању је да поквари целу сцену. Зато одмах издаде наређење: „Пажња! Снимање почиње!“ Али Моника није од оних које попуштају. Зграбила је одлучно Сенту за руку и повукла је пред Ауербаха.

— Ханс, нека понови што је рекла, безобразница једна!

Сента је у свом елементу, просто ужива. Уста јој се искривиле од пакости и гласно пред свима рече:

— Није истина да ви своју вереницу познајете већ пола године!

То је дошло тако изненадно да се Ауербах абунно.

— Ко сте ви и шта хоћете од мене? Ван Тонкен се приближавао групи.

— Да ли је тачно што каже ова бедница, да си ти мене верио само зато да отклониш сумњу господина ван Тонкена? Хоћу да чује одговор.

Ханс Ауербах је ћутао, јер је пред собом видео лице ван Тонкена.

— Ти ћутиш? Дакле тачно је?

Ван Тонкен се умеша:

— Госпођице Милер, ви знате исто тако истину. Откада познајете господина Ауербаха?

Не знајући шта чини, Моника рече:

— Свега неколико дана.

— Дакле, лагали сте ме обоје!? Скандал! Срамота!

— Немојте да вичете на моју вереницу, узвикнуо је Ауербах палућен због ван Тонкеновог тона.

— Ја сам овде господар и могу да вичем коликогод хоћу, развика се ван Тонкен. А ви сте један обичан лажљивац! Преварант! Нитков!

Ауербах се пренеразио.

— Ханс, реци да није истина, преклињала га је Моника, али он није палазно рече.

— Моник, веруј ми — промуцао је најзад — само једно: да те неизмерно волим!

Сав првен у лицу пред њима се појавио ван Тонкен. Он је чуо последње речи Ауербаха.

— Свака ваша реч је лаж, господине! рекао је бесно.

Ауербах плану.

— Ја не лажем никада, господине! рече и грубо одгурну ван Тонкена тако да се овај затегнуо. Мела, сва бледа, притрча свом мужу.

Режисер је узалуд виклао:

— Пажња! Снима се! Молим мир, господе, и на своја места!

— Прекинуту снимање, викнуо је ван Тонкен. Ја наређујем овде. Овај филм се неће никада снимати!

Не базирајући се на запрепашћење које је завладало међу људима, окренуо се и брзим корацима изишао из студија. За собом је жестоко заљулио тешким гвозденим вратима.

— Снимање је готово! рекао је с иронијом један од режисерових помоћника. Многи се пакосно осмехнуше.

Моника Милер није било до смеха. Сва уплакана стајала је беспомоћно на месту на коме се трагедија одиграла. Срећом је Бремер имао сажалења, ухватио је под руку и одвео у гардеробу. Осветљење у студију се угаси, статисти су журили да се пресвуку и да дигну своју надицу коју су данас тако лако зарадили.

Ауербах је сео на степенице. Био је ван себе.

— Дакле, све је готово. И каријера и љубав...

*

Сутрадан су сви листови у филмској рубрици донели белешку:

„Због болести глумице Монике Милер одложено је снимање новог великог Инкниог филма „Изгнанство“ за неизвесно време.“

Хиљаде људи које су читале ту белешку поверовале су, али у уметнич-

ким и филмским круговима нео слушај се живо коментарисао. Сви су били уверени да филм „Изгнанство“ никада више неће бити довршен.

*

У просторијама Инка-Филма А. Д. држи се седница управног одбора друштва. Води се жучна дискусија о последњем снимању. Секретар управног одбора упорно је доказивао да снимање треба да се продужи. Чланови одбора, угледна господа из трговачких и адвокатских кругова, пажљиво су слушали дискусију. Да, секретар има право. У питању је скоро милион марака. Толико је, уствари, до сада било утрошено за филм.

Погнуте главе седео је ван Тонкен на председничком месту одбора. Знао је да се све то односи на њега. Знао је и то да ће сви чланови гласати за то да се снимање филма настави. Нико неће имати разумевања за његову муку. Али је исто тако био чврсто решен да не попусти. Не, филм се неће снимати.

— Као оснивач фирме и као садашњи шеф продукције и председник надзорног одбора одбијам да се филм даље снима! рекао је одлучним гласом. Но да не би господа акционери трипели штету, изјављујем да сам спреман да досадашње трошкове сам лично сносим. У питању је око милион марака и новац је већ преко моје банке надокнађен предузећу. Надам се да ће господа акционари сада усвојити мој предлог да се филм даље не снима...

Управни одбор је гробним тајањем прихватио предлог свог председника.

*

Без куцања ушао је ван Тонкен у собу своје жене. Соба је била препуна кофера спремих за пут. Мела је паковала своје ствари.

Ван Тонкен јој је пришао великим корацима.

— Мела, молим те немој да одлазиш. Ти си ипак моја жена.

— Не, не, Павле, не могу да останем. Треба да знаш да се брак заснива на међусобном поверењу. А ти си доказао да немаш вере у мене...

— Мела, ти си то поверење проиграла...

Без речи напустила је Мела собу.

Место ње се појавила њена мајка:

— Драги зете, ти знаш да се ја до сада нисам мешала у твој брак. Ти си добар човек, само си мало — настран!

Ван Тонкен с чуђењем погледа своју ташту. Никада она није с њим тако разговарала.

— Да, да, шта ме гледаш? Нешто у твојој глави није у реду. Шта ти је скривила жена? Ништа, ама баш ништа. Да ли ти је сад лакше кад знаш да су они хтели само да те излече од бесмислене љубоморе? Кажеш, лагали су. А колико пута си ти само лагао у свом животу? Не зато да би помогао другоме, него из много себичних разлога. А највише због пара. Уосталом, ако ти се не свиђа, вратићеш Мели слободу. Живеће код мене. Тек кад будеш признао да ниси у праву, даћу ти опет своје дете...

— Мела је моја жена и остаће код мене...

— Не, моја ћерка ће поћи самном, поче да се љути ташта.

— Можда бисте и мене могли да питате шта ћу да радим — јавила се Мела на вратима.

И ван Тонкен и његова ташта у исто мах рекоше:

— Изволи.

— Дакле, ја ћу да останем код свог мужа.

— Ти си луда — могла је госпођа Шмит једино да каже својој ћерци и да залуци с треском поклопац на коферу који је баш паковала. — И ја немам више шта да се мешам у ваш брак. Само ти једно кажем: ако те буде још шиканирао, имаће посла самном...

— Разумем ваше брине, драга ташта, али Мели неће у будуће код мене ништа недостајати. Можете мирне душе да нас оставите саме.

Госпођи Шмит није остало друго него да се опрости са својом ћерком.

— Јадно моје дете, рекла је грлећи Мелу. А у уху јој је шапнула: „Ваш си гуска. Требало је да буде мањи од макова зрна. И немој да плачеш. То ништа не помаже, а шкоди лепоти...“

Ван Тонкен пружи Мели руку.

— Мела, ја ћу све да заборавим. Само ми дај времена.

На његовом лицу су се видели трагови једне бесано проведене ноћи. У том тренутку било јој га је жао.

— Павле, ти мораш да ми верујеш.

— Труднићу се, Мела, рекао је и пољубио јој руку.

*

Сав комшилук је знао за успон и пад Монике Милер. Многи су замишљено вртели главом:

— Дабоме, право каже пословица: „Ко полако иде, даље оде“.

Међутим, Моникку од оног кобног тренутка нико још није видео. На ни у кући где је становала. После оног скандала у атељеу није чекала ни да јој скину шминку, него је онаква каква је била одјурила таксијем кући. Мајка је једва сакупила у кући паре да плати такси. Без икаквог објашњења Моника се повукла у своју собу и закључала. Бацила се одмах на постељу и горко заплакала.

— Дакле све је било лаж, подла лаж!

Мелу није толико болело што више није славна глумица, колико што је Ауербах лагао. То никако није могла да разуме. Још увек су јој звучале у ушима његове речи:

— Да, лагао сам, али те ипак волим.

Не, не може више да му верује. Разочарење је било и сувише тешко. Сећала се још из школске клупе пословице: „Ко те једном слаже, не веруј му више“. Не, никада више неће веровати Хансу Ауербаху.

(Наставиће се)

Сонет заробљенику

Ноћу, путем што се грли са даљином,
Отишо си попут привиђења,
Уз дрхтаје звезда, праћен месечином —
Отиш'о си рекав само: »Довиђења!«

И од тога часа почела је туга
Да се обавија око мога срца,
Као алга тиха, лагана и дуга...
— Ето зашто моја суза кришом врца! —

О, када би Зефир што ми ноћас каже
Речима страсним о будућој срећи —
Хтео и теби ово исто рећи

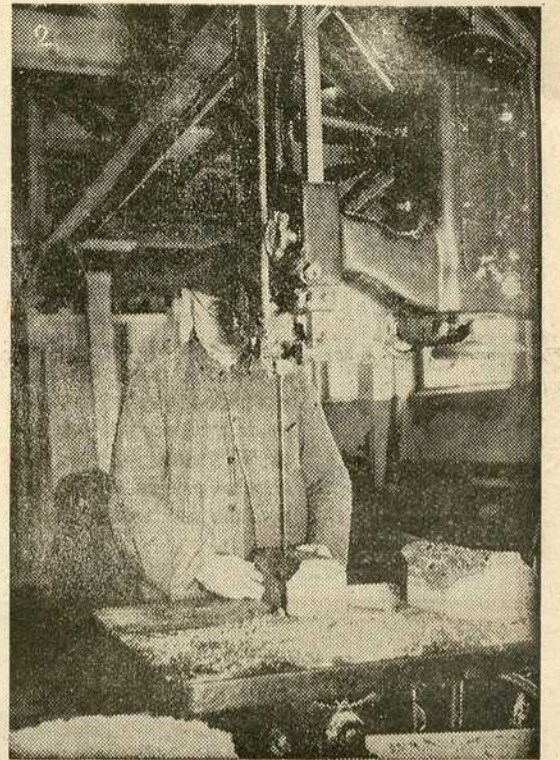
Да се твоје мучке донекле ублаже.
— Али и не мора, — све је тако ситно
Према оном вечном, оном што је битно.

Београд, марта 1943. Милутин Б. Стојановић
ученик VII разр. 7 м. гимн.

Дрвена ОБУЋА

1 — Трупац меков дрвета пресече се тестером у једнаке делове.

2 — Затим се, исто тако тестером, скрати до одговарајуће величине и грубо дотера.

Дрвена обућа, која се сад толико носи, није никаква новост. У неким земљама, као на пр. Холандији, Данској, северној Немачкој, то је најобичнија давнашња сељачка обућа. Па и код нас у Ва-

3 — Машинским путем издуби се и струже обућа изнутра и споља.

4 — Ручним радом отстрањују се врхови који су остали после обраде машином.

5 — Готова дрвена обућа се суши у нарочитој сушници, врелим ваздухом и јаком вентилацијом. После тога се коначно дотерује, опишије кожом и шаље у продају.

6 — Све фазе израде дрвене обуће од дрвеног трупаца до готовог кожом опишеног модела.

(Фото: В. Ф. А.)

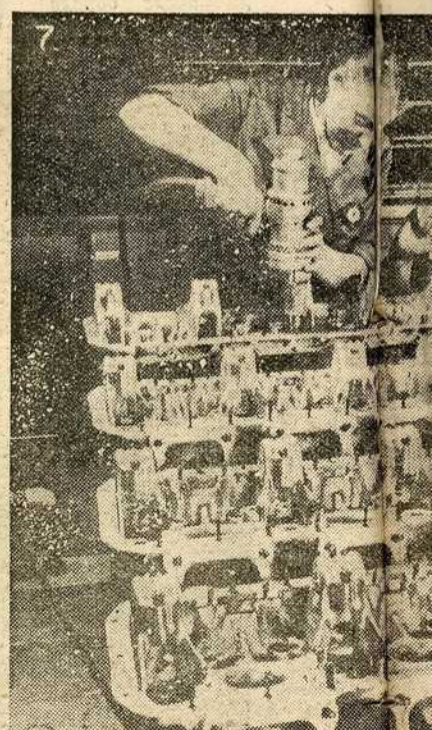
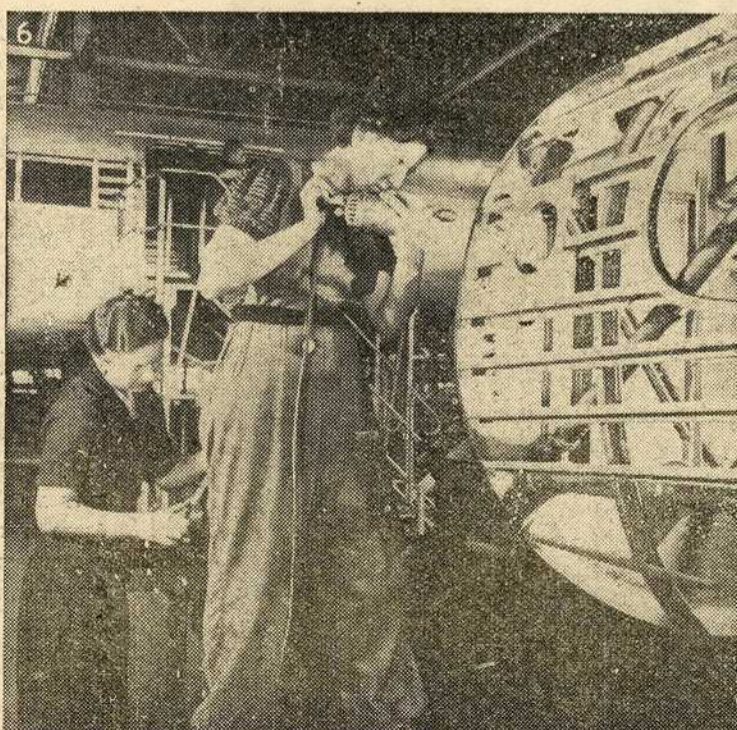
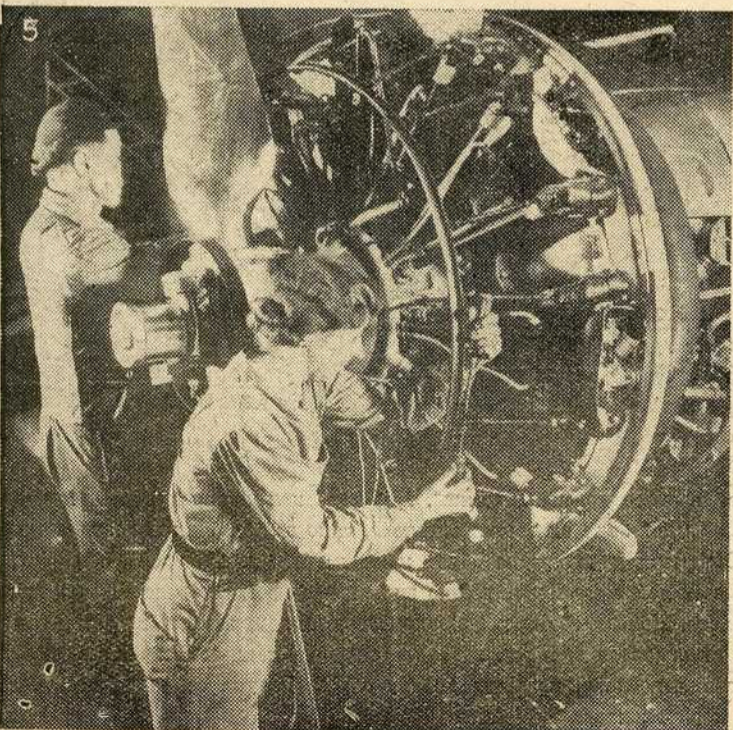
нату добро су познате дрвене „кломпе“, које носе пољопривредни радници. За блато су те „кломпе“ боље од обичних ципела, само им је облик мало неспретан и гломазан. Међутим, да и дрвена обућа може да буде лепо израђена, показује серија слика коју доносимо. Ту се уједно види и цео процес израде, од цепанице до готове ципеле. Дрвену обућу у немачком селу Фридрихсвалду израђују сами сељаци. Они су основали задругу, набавили модерне машине и преко зиме кад престану редовни послови, израђују дрвену обућу. Разауме се да од тог посла види и лепу корист њихова заједница.

Жена у Тоталном Ра

Тотални рат, о коме се у последње време толико говори, значи ангажовање, мобилизацију свих духовних и материјалних снага једног народа за ратне напоре. Цела једна нација, без обзира на пол и године, сви мушкарци и жене од најстаријег до најмлађег, мобилишу се ради постизавања крајњег циља рата: одбране своје земље и коначне победе. Немачка, која је пре извесног времена прогласила тотални рат, најодлучније је одмах почела и да се спрема за њега. Сви за оружје способни мушкарци упућују се на фронт. На њихова места у привреди важној за рат долазе жене. У узорној дисциплини немачке жене и девојке већ су се сврстале у фронт рада и постале незамењив фактор рада индустри-

је наоружања, у којој су заузеле места својих мужева и браће. Оне данас замењују мушкарце и у најкомпликованијој грани ратне индустрије, у производњи авиона. Оне ту раде, као што приказује наша серија слика, све послове од највећих до најмањих, од најједноставнијих до најсложенијих. Једна шетња кроз познате Јункерсове фабрике авиона, у којима се израђују апарати типа „Штуке“, Ју 88, Ју 87 и транспортни авиони Ју 52, довољна је да нас увери у значење важног рада који обављају жене и девојке у индустрији наоружања. Поред тога што по законима тоталног рата замењују у раду своје мужеве и браћу који се с пушком у руци боре на фронту.

- 1 — Апарат једног транспортног авиона масиван је и компликован, али га израђују жене.
- 2 — Израда клинова за моторе на велико. Ова млада девојка са лакоћом обрађује метал.
- 3 — Довршени транспортер Ју 52 пре пуштања из фабрике на путању за фронт, коју врши жена-инжењер.
- 4 — Жене су врло савесне раднице у послу. Ова млада девојка са лакоћом израђује авионско крило.
- 5 — Уграђивање мотора је један од најважнијих радова у авионској индустрији. Ова девојка израђује моторе заједнички са мушкарцима.
- 6 — Кабина апарата Ју 90 коју су израдиле саме жене.
- 7 — Израда мотора за апарат ЈУМО 211 захтева велику прецизност, али га женске руке лако савладају.
- 8 — Монтажа блока за један апарат сразмерно је лак посао за жене.
- 9 — Једна „Штука“ је готова. Треба још само да јој се поставе мотори.

„Коло“ вам приказује...

Сво је кућерак гавда Иска казанчије, негда толико познат и вољен у старом Нишу. Њега нема више. Трошан и оронuo, тај драги спомен није могао да се одупре зубу времена, и, нечујно је, недавно ишчезнуо с лица земље, исто онако као што је нечујно и био дошао на овај свет... Ишчезнуо је иако се у његовом топлом окриљу одиграла незаборавна „Искова слава“...

Београђани штеде... Нарочито штеди мали, радни човек који је далеко од лажних прорачуната шире о вредности српског новца разни спекуланти. Тог малог човека што од уста одваја да би имао уштеђевину ништа не може да поколеба. Пред шалтерима новчаних завода свакога дана промиче тај свет штедиша и улаже своју уштеђевину, свестан да тиме не користи само себи и својој породици, већ и целој српској заједници у њеним најтежим тренуцима...

Наш познати народни гуслар Обрад Шимун поново пева. Он је необично познат већ дуги низ година у нашем народу, а нарочито по свим школама у Србији, које већ годинама обилази и уз гусле проноси српску народну песму. После рата певао је на Коларчевом народном универзитету и том приликом био проглашен од стране

Министарства просвете за правог народног гуслара. Шимун је учествовао и на радиу а певао је недавно и у Немачком институту у Београду. Сада, у тренутку када се враћа поново својим гуслама, он је спреман да се одазове свакој позиви да добровољно узме учешћа у свакој хуманој приредби, било за наше избеглице, сиромашне заробљенике или за њихове небринуте породице.

Пре рата Београд није имао своје сталне (перманентне) уметничке изложбе. Данас их има неколико. Поред једне такве сталне изложбе у Дечанској улици, прилично давно постоји и у Кнез Михајловој улици бр. 25 (у међуспраћу) стални „Уметнички салон“ који је, уствари, стална изложба радова наших познатих сликара и вајара. Ова перманентна изложба, која је преко целог дана отворена и коју свакога дана посећује леп број публике

— љубитеља уметности, располаже с преко три стотине сликарских и вајарских радова. Занимљиво је да су љубитељи уметности остали верни и изложени радови се купују, што је доказ да уметнички живот у престоници није застао с обзиром на рат. Чак шта више могло би се рећи да се уметничке слике више купују, да број колекционара уметничких скулптура и слика, из дана у дан расте, и оно што је нарочито и важно и утешно, уметничке радове не купују скоројевићи који су у поратним данима дошли до пара, већ их купују донеста они који аналачки умеју да оцене и одаберу уметнички рад.

Волимо своју земљу и њене лепоте... Наш снимак приказује друм кроз Вердап, недалеко од Голупца, који вијуга уз хучни Дунав кроз чаробне лепоте стрме обале и кладовите тунеле...

тога дана да присуствују испраћају уцењивача и осталих кажњеника који су упућени на принудни рад, да би затим, по издржаном раду, отишли у концентрационе логоре. Београђани, нарочито сиромашан свет могао је само да поздравља и ову оштру и примерну казну и овај начин јавног жигосања оних који на рачун малог радног човека живе и богате се...

Кутак с подножја гроба Незнаног Јунака на Авалу у раном пролећном смрају сунца...

(Снимци: А. Симић 8, инж. Р. Стефановић 4)

Сутра у недељу на хиподрому код „Цареве ћуприје“ отпочиње овогодишња тркачка сезона. Први пролећни састанак отвориће се класном трком „Царева ћуприја“.

Наша слика приказује грла при јутарњем раду, а међу њима (лево) „Мелисанду“ која се, у круговима стручњака, сматра

и поред великог терета који носи у трци, за фаворита.

Београђанке контролишу „линију“. Улични „мерачи“ имају увек пуне руке посла, нарочито сада после протекле зимске сезоне. Наша слика приказује једну симпатичну Београђанку, на чијем се лицу огледа задовољство што за протеклу недељу дана тежина није ни за грам подбацила ни за грам порасла...

Прошле недеље преминуо је у Београду Љубомир Рачић-Черга, стари ветеран српске позоришне уметности. С њим је нестало и последњи становник-уметник Скадарлије, још једна толико драга личност негдашњег Београда, још један добар и заслужан човек. Судбина је хтела не само

да буде последњи из Скадарлије, већ је хтела да пође на пут, с кога се нико не враћа, из тоглог скадарлиског сопчета покојног Чиче (Илије Станојевића) у коме је после рата становао и живео међу негдашњим трофејима давно умрлог великог српског уметника. На слици, коју објављујемо, поред поч. Черге стоји гђа Марица, сусрета Чичина...

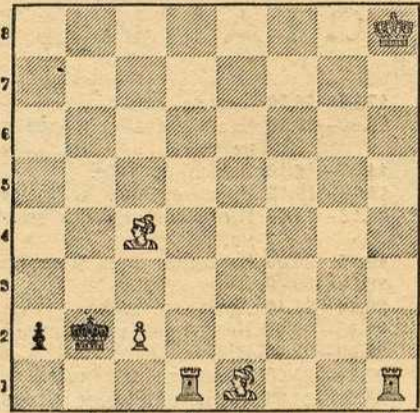

Март је прошао без кише и снега у Београду, али га зато овог претпролећног месеца није мимоишла кошавица. Прво седам, па затим (по народном веровању) још седам дана дивала је и с прекидом од непуног дана наставила да издува и свој двадесет и један дан. Повремено кошавица је дувала изванредном јачином тако да је у вароши нанела разне ситуије штете. Наша слика приказује један оборен рекламни стуб, последњих дана њеног, надајмо се, њеног последњег царства на измаку овогодишње зиме...

Мир и ред значе животи, а неред смрти Србије. Зајамитиште то!

ШАХ

ПРОБЛЕМ БР. 64
Мирослав Борисављевић

Бели вуче и даје црне мат у два погеза.

Решење проблема број 63 (Драгољуба Војковића): 1) Se6-f4.

СРЕДИШНИ ГАМБИТ

Бели: Л. Ерма. — Црни: аматер.

- 1) e2-e4, e7-e5; 2) d2-d4, e5:d4; 3) Dd1:d4, Sb8-c6; 4) Dd4-e3, Lf8-b4+; 5) c2-c3, Lb4-a5; 6) Lf1-c4, Sg8-e7; 7) De3-g3, 0-0; 8) h2-h4! Se7-g6; 9) h4-h5, Sg6-e5; 10) Lc1-g5, Dd8-e8; 11) Lg5-f6, g7-g6; 12) h5:g6, Se5:g6; 13) Dg3:g6+!, h7:g6; 14) Th1-h8 mat.

МАТАДОРИ

У некој кавани, у којој се свакодневно скупљају шахисти, играју двојица пеуморно. Један од њих после подужег размисљања покреће фигуру. — Не можеш то да играш, дао сам ти шах! — опомени га партнер. Овај поново утонуо у размисљање: — Па свуда ми је шах! — Па онда си мат! — констатова партнер триумфално. Међутим овај никога не може да се помири са том чињеницом. Дуго разгледа позицију и тада познато узвикну: — Па и твој краљ је у шаху! — Да, збиља, и ја немам куда да вучем краља; свуда ми је шах! — Па онда си мат! — Да, али си и ти мат! — Знаш шта, да дамо партију реми! — Реми!

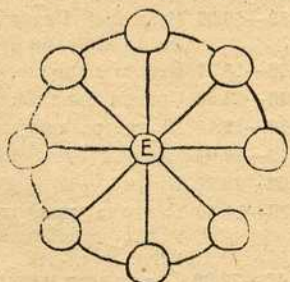
Размислимо мало

МАЈМУНИ КРАЂИВЦИ

Два мајмуна су украли лешнике и орахе и побегли на Зоолошког врта. Кад су почели да задовољавају своју неутољиву глад, појавио се власник мајања на коме су се еклатни и појурно их са штапом у руци. Човеку је требало два и по минута да стигне животиње. Десио се да су мајмуни имали двапут више ораха него лешника, а један од мајмуна је појео лешнике — по петнаест за минут — за четири летине времена, затим скочио преко зида и побеога. Други мајмун је завршио се орасима тачно на време. — Да је мајмун који је грицкао лешнике престао да му помаже док све не поједе, кад би мајмуни побегли да су јели орахе подељене на једнаке делове? — Одговор у идућем броју.

ЧАРОВНИ ТОЧАК

У круговима великог точка треба уписати редом осам слова да би се добило осам трословних речи ниже писаног значења. Средње слово сваке од ових речи је Е.

- 1) продукт пчела; 2) уредност; 3) агрегатно стање воде; 4) пас; 5) чувени боксер; 6) боја коже; 7) врата ручног рада; 8) појама.

Они који не буду сами решили, наћи ће одговор у идућем броју.

КОЛИКО ИМА ГОДИНА?

Наша породична састоји се од моје мајке, брата, сестре и мене. Наше просечне године су тридесет девет. Моја мајка је имала двадесет кад сам се родио; моја сестра је две године млађа од мене, а мој брат је четири године млађи од ње. Колико има година сваки од нас?

Ако не будете могли да израчунате наше године, мораћете да потражите одговор у идућем броју.

ЗА НАШЕ МАТЕМАТИЧАРЕ

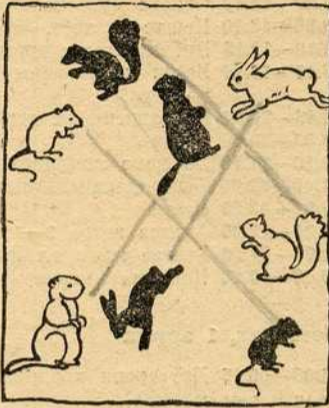
Овај задатак је врло кратак. Да видимо хоћете ли моћи да га брзо решите:

Кад извесном броју додамо његову половину, четвртину и осмину, збир ће бити 15. Који је то број?

Ако не будете нашли овај број, потражите га у идућем броју.

ЖИВОТЊСКЕ СЕНКЕ

На слици имате четири познате животиње: мипа, зеца, рака и веверицу и њихове одговарајуће сенке.

Покушајте да са четири линије везете сваку животињу са својом сенком. Једна линија не сме да пређе преко друге, нити преко које од животиња. — Одговор у идућем броју.

ДИВЉЕ ГУСКА

Четири ловца убила су 45 дивљих гусака. Али да је први убио три више, други три мање, трећи двапут више, а четврти половину од онога колико је убио, онда би сва четворица имали подједнаки лов, а пет гусака остало би у животу. Колико је ко убио гусака. — Одговор у идућем броју.

ДА РЕЗУЛТАТ БУДЕ 100

Учитељица је задала ученицима следећи задатак:

— На табли имате исписане бројеве од један до девет и нулу. Које рачунаке радите треба да извршите, па да добијете резултат 100? Да бих вам мало помогла, рећи ћу вам да треба да се послужите разломцима, да бисте од бројева исписаних на табли добијли стотину.

Како су деца решила задатак? — Одговор у идућем броју.

КОЈИ ЈЕ ТО БРОЈ?

Пазите добро, децо, рекао је професор. Ја мислим на један број. Додајем три, поделим са два, додајем осам, помножим са два, одузем два и добијем двапут већи број од онога који сам замислио. Који је то број?

Одговор, за оне који не буду могли да одговоре г. професору, даћемо у идућем броју.

ДЕОБА ОВАПА

Ово је за наше јаче математичаре: — Ја могу да поделим своје овце, рекао је један економ, на два неједнака дела, тако да ће већи део додати квадрату мањег дела бити раван мањем делу додатом квадрату већег дела.

Колико је оваца имао економ. — Одговор у идућем броју.

Да ли знате?

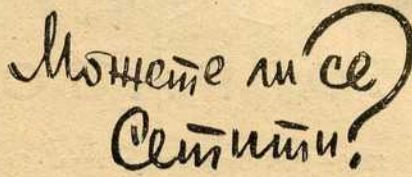
ПИТАЊА

- 1 — Колико је дугачка Скандинавска обала, а колико би била дугачка да нема Фјордова?
- 2 — Шта је специфична тежина?
- 3 — Ко је био Облачић Раде?
- 4 — Где је и када отворен први Пастеров завод у Србији?
- 5 — Чимом заслугом је овај завод отворен?
- 6 — Ко је написао некада јако популарни комад „Хајдук Вељко“?
- 7 — По којим је песмама познат Јован Драгачевић?
- 8 — По чему је још познат?
- 9 — Како се стварно звао Зека Буљубашица?
- 10 — Како су се звале прве новине штампане Буковим правобисом?
- 11 — Каква је мера фон?
- 12 — Ко је изазвао велику сеобу народа?
- 13 — Да ли постоје јаја тешка килограм и по?
- 14 — Шта је идријатам?
- 15 — Када су се појавили идријатим?
- 16 — Шта је и каквог је порекла јогурт?
- 17 — Да ли дуга може да се појави у свако доба дана?

18 — Колико пута откуца обичан цеппи сат у једном часу?

19 — Зашто су средњовековни пехари били обложени изнутра једном кристалном облогом?

20 — Колико може лав да скочи у висину?

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Неколико људи нарочито се истакло у прикупљању народних умотворина. Дајемо вам животопис једног од њих уверени да ћете се брзо сетити о коме је реч.

Био је заслужан српски књижевник и скупљач народних умотворина. Рођен је у Гисну, 26 Фебруара 1811 године. Отац му је био писар и учитељ, те је тако своје прво образовање добио од оца. Остало образовање стекао је самоучки, читањем књига и учењем страних језика.

Владика Петар II позвао га је за свог секретара, али тада није отишао на Цетиње. Отишао је тек касније.

Можда сте се већ сетили о коме је реч. Али ако још нисте начисто, наставите нажаливо даље.

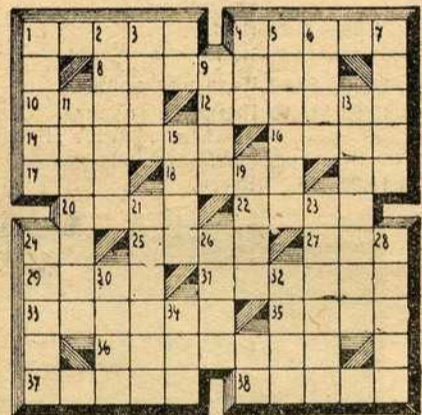
Умро је 13 августа 1882 године као пензионер.

Био је изванредно вредан скупљач народних књижевних блага и на томе пољу стекао је врло велике заслуге. Најживље је помагао Вуку Караџићу с којим је био у сталној вези, а после Вукове смрти још живље је наставио дело свог великог учитеља и заштитника. Издао је више књига народних песама, приговора, пословица, описа народних обичаја. Нарочито му је добра збирка басана. Уопште његов рад на овом пољу био је многострук, обиман и изванредно успешан.

Да ли вам је бар сада познато чији смо животопис изнели. Или ћете морати да погледате у обавештење које, мало ниже, дајемо онима који нису довољно јаки у познавању историје наше књижевности.

Вук Вршћак

Укрштене речи

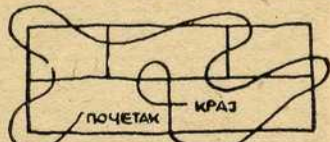
Хоризонтално: 1) Чувена картагинска тврђава. 4) Драги камен. 8) Ургрети. 10) Манастир на Дрини код Бајине Баште. 12) Угледни примерак неке робе. 14) Место у Француској. 16) Драге воље. 17) Тканина. 18) Река у Немачкој. 20) Цвет. 22) Тамна боја. 24) Свеза. 25) Показна заменица. 27) Део тачности. 29) Грчки баснописца. 31) Омоти. 33) Кестење. 35) Врста биљке. 36) Вишње. 37) Место у Босни. 28) Корица.

Вертикално: 1) Лице које се бори. 2) Мала рука. 3) Величанственост. 4) Даска на плугу. 5) Дан у недељи. 6) Врши избор. 7) Предлог. 9) Пенџански панос. 11) Врста дегенерације ткива. 13) Сабрати. 15) Полет. 19) Фарба. 21) Анапни. 23) Презиме једног немачког воздухопловца. 24) Припадник једне народности. 26) Свети бик код ст. Египћана. 28) Стаза за аутомобилске трке. 30) Петао. 32) Прилог. 34) Варошица на Јадранском Мору.

РЕШЕЊА

ИЗ 64-ОГ БРОЈА

Одговор на „ПЕТ ПРАВОУГАОНИКА“

По, да ли је решење било тако лако како је изгледало?

Одговор на „ХОЋЕМО БРЗО ОДГОВОР“

- 1) Петао, пас, пиле, прасе, пловка; 2) Коњ, крава, крмача, кокош, коза; 3) Шлуг, ашов, коса, мотика, лопата, дрљача.

Одговор на „ШТЕДЉИВИ ПРОДАВАЦ“
Продавац ће да уштеди 47 динара и 53 паре.

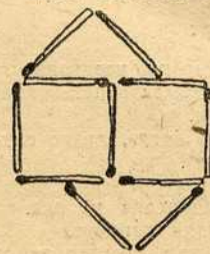
Одговор на „ГРОФ АДЕЛМАР И УХОДА“

Стражар који стоји у средини пртежа чува све четири зграде. Ако стане поред једног од својих суседа, он ће чувати само две зграде, тако да онда још један човек може да стане с друге стране, а средиште остаје празно. Проверите, па ћете видети.

Одговор на

„ДВА ТРОУГЛА И ДВА КВАДРАТА“

Ево вам одговор. Уверени смо да сте га већ и сами нашли.

Одговор на „ДЕДИНА СРЕЅКА“

Сваки урук добио је 700 динара. Први 100 више 600, други 200 више 500 итд., а седми остатак од 700 динара.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОДГОВОРИ

- 1 — Кад би се скупно сав радијум који је досад произведен на свету, не би био много већи од једне лопте за пинг-понг, а тежио би свега 257 грама.
- 2 — Мушмула пије дрво. Она је шиш коју има изглед дрвета. Може да буде висока до три метра.
- 3 — Сен-Дениска хроника, хроника калуђера из Сен-Дениса обухвата период од 1380—1423 године. Поред осталог у Сен-Дениској хроници налази се и важна савремена белешка о Косовској бици.
- 4 — Сава Инок написао је први српски буквар. Од овог буквара зна се само за један примерак.
- 5 — Буквар је штампан у Мленцима 1597 године. Писан је српско-словенским језиком.
- 6 — Паучина је изванредно танка и невероватно лака. То постаје јасно тек кад се зна да 700.000 паучова целог свог живота напреду паучину која некупљена у једној кључки тежи једна једну фунту.
- 7 — Синџарчићи, који се помињу у жепским народним песмама, су врата бердана од сребрног ланчића на коме су у више редова алчницама прикачени сребрни талери или какав други сребрни новац.
- 8 — За време јаких хладноћа, двадесет и више степени испод нуле, звук се преноси теже него на нормалној температури.
- 9 — Величина притиска, који маса једног тела чини на препреку или подлогу која га држи и која му не да да падне, назива се апсолутна тежина. Тежину имају и чврста, и течна, и гасовита тела.
- 10 — У давна времена носорога је било и у крајевима који чине данашњу Европу. Има докумената који сведоче да је носорог живео и у нашим крајевима.
- 11 — Назив Бескими на језику северноамеричких Индијанаца значи „људи који једу смрзнуто месо“.
- 12 — Бескими сами себе називају „Инунт“ што значи „људи“.
- 13 — Бескими се хране месом и животињском масти. Месо морског пса и кита једу живо, а месо осталих животиња и рибе суше или кувају. Посластица им је ирвасово месо и сува крв, натурале рибе главе, птичија јаја и дроб поларних кокица. Најмилије им је пиће врела животињска маст.
- 14 — Архимедово начело је у самој ствари физички закон који гласи: Свако тело потопљено у течност губи од своје тежине онолико колико је тежика количина течности што је оно истиснуло.
- 15 — Катон Старији када је видео како се после другог пуноског рата Картагина нагло развија све своје беседе завршавао том познатом реченицом која значи: Уосталом, сматрам да Картагину треба разорити.
- 16 — Veni, vidi, vici рекао је Цезар јављајући римском сенату којом је бризном победио код Зела понтичког краља; значи: додох, видех, победих!
- 17 — Vitam impendere vero су речи које је изговорио Јувенал. То значи: Жртвовати свој живот истини.
- 18 — Као датум када почиње модерна индустрија петролеума сматра се 28 август 1859.
- 19 — „Србске Народне Новине“ покренуо је 1836 године Теодор Павловић.
- 20 — Теодор Павловић (1804—1854) био је адвокат. Неко време био је секретар Матице Српске. Чистом књижевном ју мало се бавио, али је као публициста и уредник јако утицао на културни и књижевни развој својих савременика.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Хоризонтално: 1) Сива. 3) Шлем. 3) То. 6) Мат. 9) Аунос. 11) Гоч. 13) Век. 15) Нем. 16) Бем. 17) Пањ. 19) Тук. 21) Егина. 24) Не. 25) Бра. 26) Оп. 27) Ибис. 28) Гуса.

Вертикално: 1) Стиг. 2) Аму. 3) Што. 4) Мрак. 7) Алт. 9) Ачење. 10) Снећа. 12) Она. 14) Ему. 17) Пони. 18) Хвр. 20) Када. 22) Гес. 23) Нар. 26) Ос.

Недељни програм

БЕОГРАДСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ

Недеља, 28 март

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—10.45 Преподневна музика.
10.45—11.45 Свечани концерт.
11.45—12.00 Недељни преглед за српско становништво.
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Ф. Селински.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—14.00 Краткоталасна радиостаница „Лили Марлен“ (31,65) Час за војнике.
15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика.
16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
16.05—18.00 Весела попдневна музика.
18.00—18.20 Час немачке народне групе.
18.20—18.45 Српска емисија.
18.45—19.15 У овој недељи доносимо...
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Из савремених догађаја.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.40 Пожели нешто из Београда.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—24.00 Београдски радио-експрес.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Понедељак, 29 март

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни оркестар Штар.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
16.00—16.35 Поподневни концерт.
16.35—17.00 Брамс: Соната (Изводи Илдија Тодоровић).
17.00—18.50 Српске емисије.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—19.15 Прелиставање програма.
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Спорт и музика.
~~20.00—20.20 Ручак~~
20.20—21.40 Добро почиње недеља.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—24.00 Мала варош и не мисли на спавање.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Уторак, 30 март

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт. Свира дувачки оркестар. Диригент Ф. Седлачек.

- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент О. Хофер.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—15.40 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
15.40—16.00 Час немачког језика.
16.00—17.00 Поподневни концерт.
17.00—18.30 Српске емисије.
18.30—18.50 Час немачке народне групе.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—19.15 Прелиставање програма.
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Из савремених догађаја.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.00 Наш гудачки оркестар за игру.
21.00—21.40 Нескривена истина.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—23.00 Филмске мелодије.
23.00—24.00 Састанак у Београду — звучно војничко писмо.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Среда, 31 март

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни квинтет Преворшек.
14.00—14.20 Вести.

- 14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
16.00—16.20 Поподневни концерт.
16.20—17.00 Чар мелодија.
17.00—18.50 Српске емисије.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—19.15 Прелиставање програма.
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Из савремених догађаја.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.40 Ко коме припада?
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—23.00 Јачина ветра 9—12.
23.00—24.00 Веселе жене од Николаја.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Четвртак, 1 април

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Ф. Селински.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
16.00—17.00 Поподневни концерт.

- 17.00—18.30 Српске емисије.
18.30—18.50 Час немачке народне групе.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—19.15 Прелиставање програма.
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Из савремених догађаја.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.40 Априлске шале.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—23.00 Дунавске мелодије.
23.00—24.00 Тако замишљам љубав.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Петак, 2 април

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт. Свира дувачки оркестар.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент Ф. Селински. Солиста Анита Мезе.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—15.40 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
15.40—16.00 Час немачког језика.
16.00—16.20 Поподневни концерт.
16.20—17.00 Камерна музика.
17.00—18.50 Српске емисије.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—19.15 Прелиставање програма.
19.15—19.45 Вести на страним језицима.
19.45—20.00 Из савремених догађаја.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.40 Симфонијски концерт.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—23.00 Немачко-италијански час за војнике.
23.00—24.00 Састанак у Београду — звучно војничко писмо.
00.00—2.00 Поноћна музика.

Субота, 3 април

- 5.00—6.15 Другарски позdravi.
6.15—7.00 Емисија за српске сељаци.
7.00—7.10 Вести.
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести.
9.20—12.00 Пауза.
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар. Диригент О. Хофер.
14.00—14.20 Вести.
14.20—15.00 Пауза.
13.50—15.00 Краткоталасна радиостаница Лили Марлен (31,65) Час за војнике.
15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, забавна музика, извештај о водостању.
16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
16.05—18.30 Весело попдње.
18.30—18.50 Српска емисија.
18.50—19.10 Нешто за тебе.
19.10—20.00 Гласови Југоистока.
20.00—20.20 Вести.
20.20—21.40 „Кафана хиљаду звезда“ услед реновирања затворена.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—23.00 У вече под кишобраном.
23.00—24.00 Сан летње ноћи.
00.00—2.00 Поноћна музика.

У прошли петак, пред препуном двораном Коларчевог универзитета, свирао је, као гост, г. Тибор де Махула, чело-солиста берлинске филхармоније, на концерту великог симфониског оркестра београдске радио станице. Дириговао је г. Карл Лист. Српска публика одушевљено је поздравила великог уметника.

ЗА ДЕЦУ, ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

Три бисера

ИСТОЧЊАЧКА ПРИЧА

Моћни калиф Меудуд имао је три сина, Ахмеда, Кадур и Хасана. Ахмед је био храбар, али груб и свиреп; Кадур је био тих, благ и повучен; Хасан, пак, био је добар, правичан и великодушан, али чврсте руке, паметан и вредан. Стари калиф је стога највише ценио Хасана и желео је да га он наследи на престољу. Но, према законима, на престо је имао права само Ахмед, као најстарији. С тога калиф позове старог и мудрог свештеника Рахмеса, па од њега затражи савета. После дугог разговора са калифом, Рахмес извади три бисера, предаде их калифу и оде, богато награђен.

После извесног времена, калиф позове сва три сина па им рече: „Ја вас сву тројицу подједнако волим. Ево вам свакоме по један бисер, који добро чувајте као свету амајлију. Теби, Ахмеду, ево белог, што значи мудрост и доброту; теби, Кадуре, ево зеленог, што значи озбиљност и вредноћу; а теби,

Хасане, ево првеног бисера, који означава одважност и неустрашивост. Синови захвалише калифу и одоше.

Ахмеду беше криво што није добио сва три бисера, јер сматраше да је он, као наследник калифов, имао једино права на њих. С тога одмах поче смишљати како да се дочепа амајлија своје млађе браће. — Још истога дана оде, дакле, једном старом трговцу и набави тачност која ушављује, па је кришом усуну у пиће његове браће. Тако му не беше тешко да преко ноћи, потајно, уђе у одаје Кадуре и Хасана, узме из кутија њихове бисере, а на место њих стави обично камење. Пошто кутије нису отворали, Кадур и Хасан ово све нису ни приметили...

Да би својој земљи обезбедио пријатељске везе са суседним емиром, калиф Меудуд затражи од њега његову кћер, лепу Цалмију, за једнога од својих синова. Међутим, Ахмед, груб и осив, увреди емировог посланика и његову свиту. Изроди се бој, у коме погине емиров посланик, али у боју

погибе и сам Ахмед. Па и сам стари калиф, јако потрешен, умре изненада ускоро после тога.

Сада је, по законима, требао да седне на престо калифа средњи син Кадур. Но он се одрече престола и рече, да не може и не жели да влада, већ хоће сада, по смрти очевој, да испуни своју давнашњу жељу: да се повуче у самоћу и да се посвети Богу. Тако је за калифа проглашен Хасан, онако, како је то желео и стари калиф Меудуд...

Једнога дана млади калиф Хасан би изненађен кад му јавише да једна млада девојка чека да је прими и да му носи поруку од старог свештеника Рахмеса. Кад угледа ову дивну девојку Хасан би очаран. Она му предаде једну кутију од стране старог Рахмеса, у којој Хасан нађе сва три бисера: бели, зелени и црвени. Изненађен и збуњен, Хасан је упита: „Дивна девојко, ко си ти? Како је могуће да ми доносиш сва три бисера, кад је један код мене, а други два су припадала мојој браћи?!“ Тада му девојка одговори: „Ја сам принцеза Цалмија! Ша-

ле ме стари Рахмес. Сва три бисера беше приграбио твој брат Ахмед, али Пророкова воља се испунила, те су бисери дошли опет у руке богоугодног Рахмеса. Твој брат Кадур посветио се Богу и уступа ти радо свој бисер, према томе, сва три бисера сада с правом припадају само теби!“

Сав срећан, Хасан ухвати младу принцезу за руку и упита је нежно: „А овај, четврти и најлепши бисер?! Да ли ми и он припада?“ — „Да“, гласно је одговорио...

...И тако се прослави свадба младог калифа Хасана и лепе принцезе Цалмије...

...Дуго и дуго владали су они у својој земљи, на општу срећу и задовољство.

Мађионичарске вештине

Светлост која у води светли

Помешамо ли 1/4 кг воска, 3 ипо дкг сумпора, 3 ипо дкг негашеног креча са 1 ипо дкг ораховог уља и од ове смесе са памучним концем направимо свећу, који ће горети онда ако се запали испод воде.

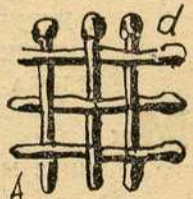
Прстен виси на изгорелом концу

У воду, у којој има много разблажене соли, умочите конач. На конач може да се обеси лакши прстен и кад се конач запали, прстен ће и даље висити на запаљеном концу.

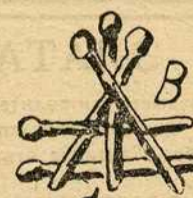
Пилићи са зеленим перјем

Сада је баш zgodно време да направите један оглед који ће свакога да задиви. За време лежења кокошки моћићете себи да створите зелене пилиће. Јаја, која кокошка треба да излезе, натрљајте ланеним уљем и оставићете да се осуше. Ова јаја стављају се под кокошку с осталима; пилићи који се буду излегли из ових јаја одликоваће се дивним зеленим перјем.

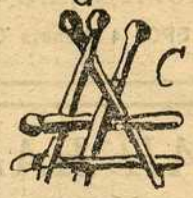
Торпедо

А — Шест шибница се проплету онако како то слика показује. Приликом овог посла градитељ прича о експлозији барута или о експлозији лађе натоварене петролеумом. Онда запали шибницу код d и како тигве по жар ко прве шибнице, разлете се оне на све стране. Обе шибнице код d морају имати зрна, остале могу бити и употребљене.

В — Цела конструкција мора да лежи на некој подлози која није запаљива, као што је норцелан или слично.

С — Много сложенија је слика А и В; у оба случаја запали се код шибнице d.

Да новац прође кроз тањир и сто

Треба да спремимо неки новац, који је пробушен једва приметном рупицом, кроз коју се провуче конач. На једном крају овај конач вежемо за рупицу новца, а на другом причврстимо кукицу. Затражимо од некога да нам позајми новац, при-

Српско коло
Нек се вије.
К'о тробојка Србадије...
Будите нам ведри чили
Ви Српчићи наши мили!

Моме драгом чичи

Мирославу С. Рашковићу Стапаг XII, Триер

Већ две године пробоше
А наши мили и драги из ропства не
добоше,

Свако вече молим Бога
За драгога чичу мога:
Чича миро жив и здрав нам био
Да Бог да се што пре вратио.

Да загрлиш мене и Светлану
Чичу, тату, маму, стару нану.
Дођи чичо дођи, то су жеље наше
Што нас дању и ноћу опхрваше.

Мирјана В. Рашковић
уч. IV разреда основне школе
Врбци

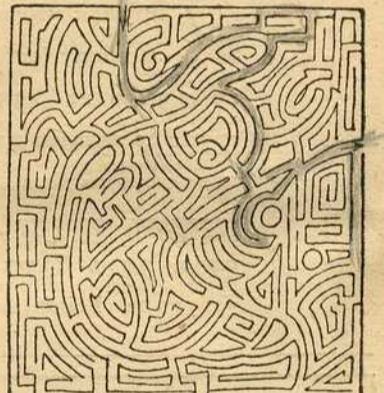
Сека није себична

Бонбоне му сека даје,
Јер га много воли;
Али само да две узме,
Добра сека моли.

Није зато што би хтепа
Она да се слади,
Већ и другој браћи чува,
Да их изненади.

Препевао
Ал. Н. Милићевски

Лавиринт

Кроз лавиринт није лако проћи. Ипак није немогућно. Пођите пажљиво за првом стрелицом (горе) и покушајте да нађете код друге стрелице (десно).

Чија је риба?

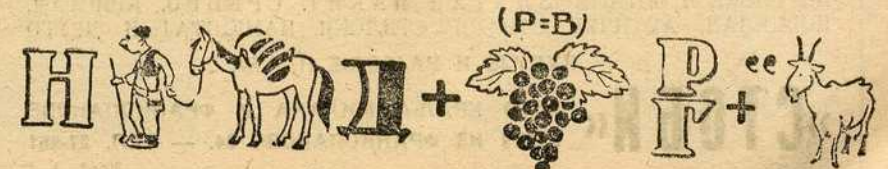

Који је од ове двојице рибара унецао рибу?

РЕШЕЊЕ РЕБУСА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
чес(ма), (ш)тит, у, О, В, (п)ра(р), ву(б), М, (р)ало, (с)вод, Е, тр(н), (з)еба = чести-
ту образу мало воде треба.

М. ВАСКИН

РЕБУС

ЗРНЦЕ

Узоране њиве,
Поље је већ прио...
У земљицу меку
Бачено је зрно.
— Сушено ми тако!
Зрнце проговара:
Мораћу да трпим
Све што ми се ствара.
У земљу ме баце,
Скапавам од влаге,
Изгубићу изглед,
Остаћу без снаге,
— Не брни се, зрнице,
— Ратар му је рек'о:
Спаваћеш у земљи
И биће ти меко...
Исклијаћеш опет,
Кад пролеће дође,
Весело ћеш бити
Кад кишица пође:
Она даје снагу —
Бићеш ти још боље,
Кад истераш класић
И прекришиш поље.

М. ШИБИЦА

Санитетски воз ушао у Београдску станицу очи биле пуне суза док су, с прозора вагона гледали свој престони град у блиставом сјају пролећног сунца.

Пошто се буду мало поткрепили у Војној болници, пуштени заробљеници биће упућени кућама где их тек очекују узбудљиве радости, у загрљају својих милих и драгих.

- 1) Санитетски воз улази у београдску железничку станицу.
- 2) Министар г. М. Недељковић поздравља наше заробљенике.
- 3) Заробљеници су камионима и аутобусима превезени до Војне болнице.

(Снимци: А. Симић)

ПО НОВО ОТАЏБИНИ

У прошли уторак вратила се у отаџбину још једна већа група наших из заробљеништва. У групи се налазио највећи број војника који се баш сада, у правом тренутку, враћају своме дому и својој њиви. Дочек је био веома узбудљив. Војницима су, када је

ЦАРСТВО ДЕЧИЈИХ ИГРАЧАКА

Наћи ћете у радњи **ВОЈИСЛАВА СИМИЋА**

Краља Александра улица број 279

(Преко пута Гајине кафане) 30573, 1-1

ЗЛАТАН НАКИТ СТАРИ И НОВИ КУПУЈЕМ:

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минџуше, брошеве, бразлетне, панце, сатове златне, сребне и металне само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, поломљено и горело сваку количину, купујем сребрне есцајге и остале исправне предмете од сребра купује и највише плаћа. Бесплатно процењује и на захтев процењене вредности исплаћује одмах позната фирма

»БРИЛИЈАНТ«,

власник **МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ**

БЕОГРАД — ЂОРЂА ВАШИНГТОНА УЛИЦА БРОЈ 6 — ТЕЛЕФОН 28-708

30574, 1-1

Тепихе

ПЕРСИСКЕ И ОСТАЛЕ, ЗЛАТАН НАКИТ, СРЕБРО, КРИСТАЛ, ПОРЦЕЛАН, АНТИЧКЕ СТВАРИ, СТИЛСКИ НАМЕШТАЈ И ДРУГО КУПУЈЕ И НАЈБОЉЕ ПЛАЋА

»СТОБИ« УГАО КРАЉА МИЛАНА И ФРАНКОПАНОВЕ УЛАЗ ИЗ ФРАНКОПАНОВЕ 34. — ТЕЛ. 27-961

30568, 1-1

Кристал,

ПОРЦЕЛАН, ЗЛАТАН НАКИТ, ТЕПИХЕ И СВЕ АНТИЧКЕ ПРЕДМЕТЕ КУПУЈЕ И НАЈБОЉЕ ПЛАЋА РАДЊА

»АДАМ«

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 23 — ТЕЛ. 24-297

30567, 1-1

ЗЛАТАН НАКИТ

и све златне предмете, дијаманте крупније, брилијанте све величине, све врсте тепиха и ћилима, кристал, порцулан, фото-апарате, хармонике и све боље античке ствари купује и највише плаћа

»Нова Комерција«

МАСАРИКОВА БРОЈ 4 (палата Официрске задруге) — ТЕЛЕФОН 28-035

30571, 1-2

ЗЛАТАН НАКИТ

И СВЕ ЗЛАТНЕ ПРЕДМЕТЕ, БРИЛИЈАНТЕ И КРУПНИЈЕ ДИЈАМАНТЕ КУПУЈЕ И НАЈВИШЕ ПЛАЋА

»ШАЈКА«

КНЕЗА ПАВЛА БР. 50

30572, 1-2

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

ОНИ Који не губе време

Београдски родитељи, нарочито ђачки умели су да се снађу и да тешку и озбиљну бригу — бригу да им деца, у овим нередовним ратним приликама, не губе време — док су изван школе, да не крену странпутицом с које се тешко враћа на прави пут, сами, без ичије помоћи реше.

Уметничке, занатске школе и разни корисни течајеви пуни су већ месецима школске омладине — па и оне која је престала да се школује — где своје слободно време (које с обзиром на прилике испуњује претежно по више сати дневно) проводе на корисном изучавању било на пољу уметности или на пољу корисног заната.

Позната уметничка школа Јосиф пуна је младих талената, гимназијалаца који прилежно вежбају сликарство. Занатска школа за примењену уметност, која је у окриљу државе, исто тако је пуна ђака који

Лево: Још само неки потез и тестија је готова.

Десно: Његов први слободни рад.

Доле: Свака ученица курса кројења показује своје знање на малим моделима — луткама.

Горе: Један ђак Музичке академије свира свој задатак пред професорима.

(Снимци: А. Симић)

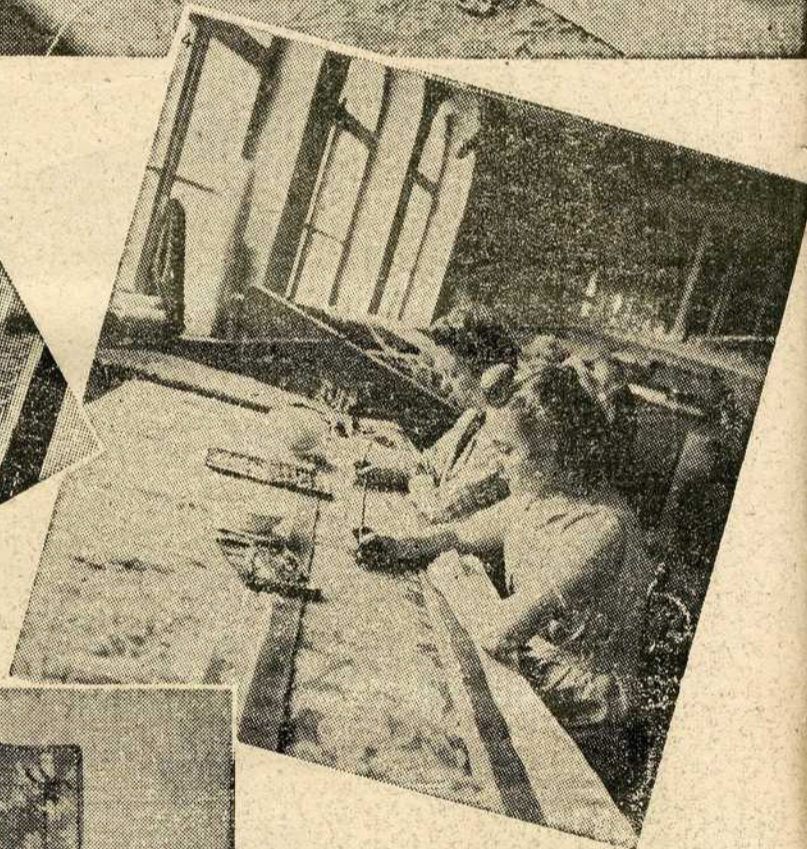
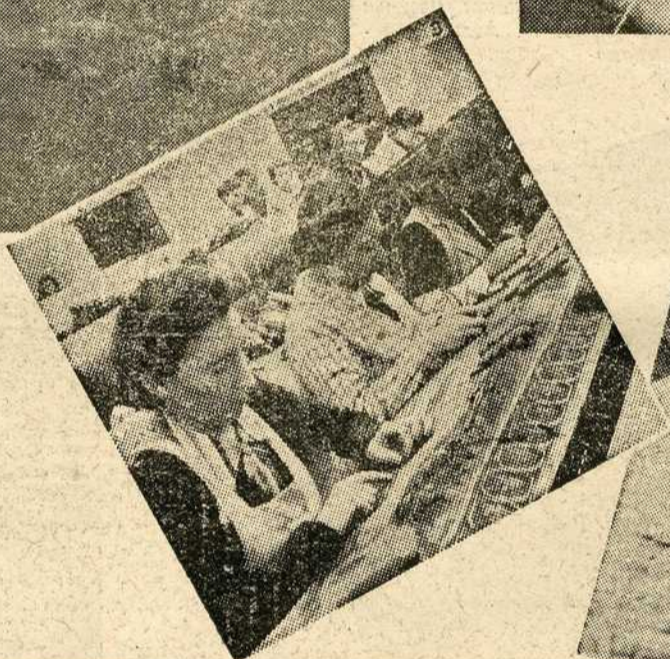
уче и усавршавају разне уметничке занате. Плетарски течајеви су исто тако пуни омладинца. Кројачке школе и специјални курсеви кројења и шивења раде с многим ученицама — које, по угледу на своје другове не дангубе, већ изучавају занат, толико драгоцен за животне задатке, тегобне и непредвиђене...

И сви ти омладинци, што не губе време, раде с једним невероватним полетом, и не пада им напамет да позавиде онима што им време пролази улудо, бескорисно... Раде и срећни су, као што су срећни и њихови родитељи који су их упутили путем правог човека, путем којим се не постаје слабији и на којем нема страха од сутрашњице...

Лево: Поправка цртежа ученика увек је корисна.

Деца београдских породица могу да се доносе својим радом, својом примерном истрајношћу и својим схватањем доба у коме живимо...

Килимарство у Белгији

1 — Младе раднице мотају вуну на калемове.

2 — Опраска ћилима и гоблена је стручан посао који се најбоље плаћа.

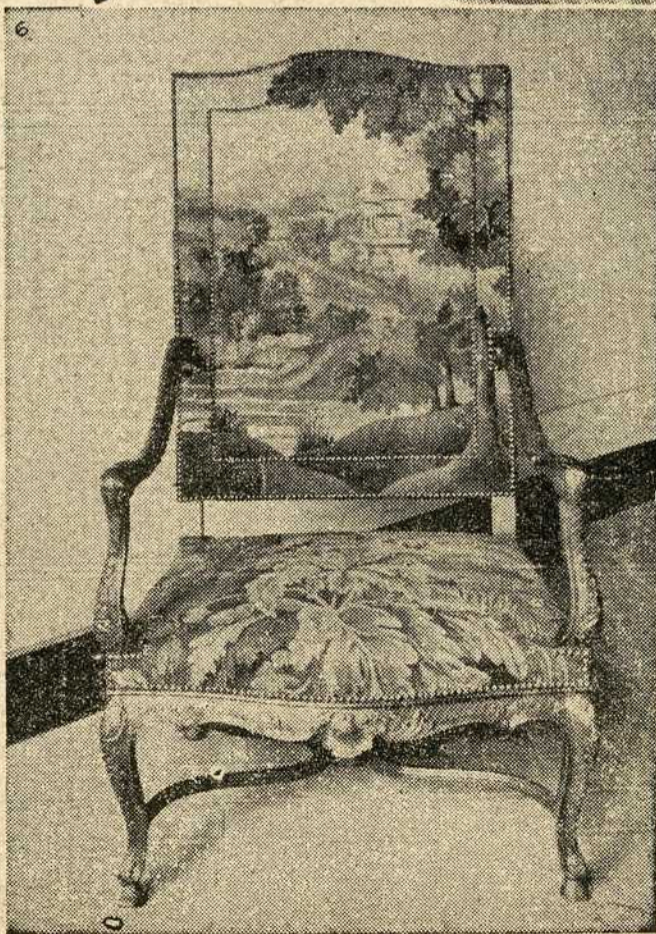
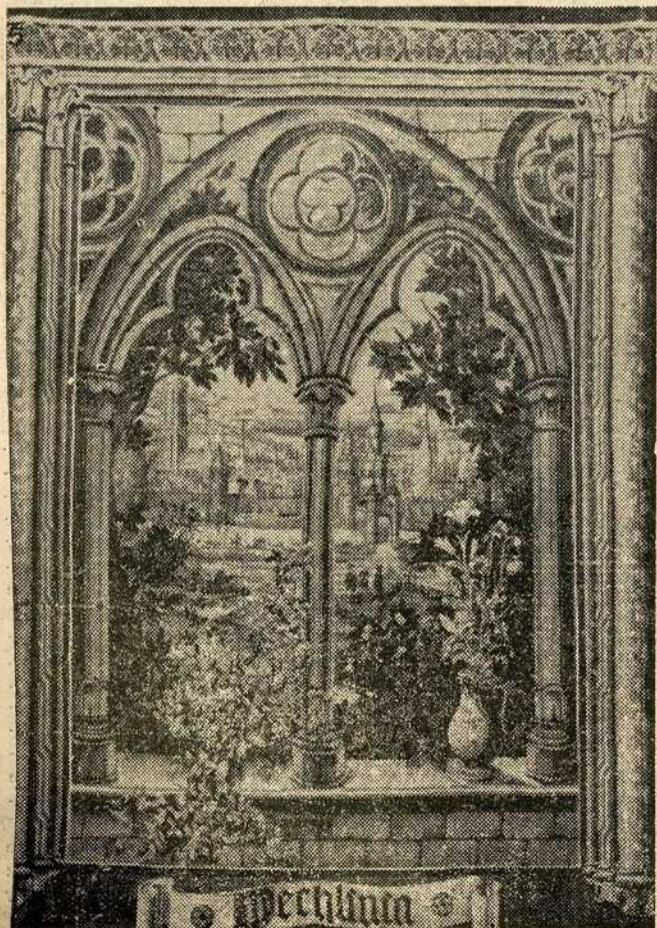
3 — Украшавање тепиха уметничким мустрама.

4 — Мотиви за тепихе пресртавају се воденим бојама.

5 — Скуповени тепих радионице тепиха Бракеније који приказује варош Малине у 17 веку.

6 — Модерна наслоњача (фотоља) с уметнички израђеном навлаком.

(Фото: В. Ф. А.)

У једној мирној улици Малине, у сенци достојанствене куле која носи име Св. Ромбоа, налазе се на далеко познате радионице старинских ћилимова. Иза стаклених преграда које деле поједина одељења радионице виде се вредне раднице које израђују чувене белгиске ћилимове и гоблене. Једне праве скице и мустре по жељи и наруџбини муштерија, друге ткају, треће оправљају старе тепихе и гоблене. Оправка старих гоблена захтева велику вештину и умешност и тај се рад у предузећу много цени. У мирно време било је много више радница. Рад се, међутим, морао ограничити услед недостатка сировина. Зато се сада више израђују јевтинији тепихи и предмети покућанства, који су због својих лепих мустри врло омиљени.

Некада је жена била само дотерана лутка

Када се говори о жени, њеном изгледу или начину облачења увек се додирне реч: мода. Шта је стварно мода? Тешко би било дати одговор на ово обично питање. За некога мода претставља један тренутан каприц или безвредни спољни знак савремености. Али ма како је схватили, она је од увек постојала, још постоји и трајаће вечито ма да се не зна ни одакле је дошла ни куда ће отићи. Зна се само да је основ моде — промена, што доказује да је мода увек била израз једног времена, једне епохе. Данашња жена обучена је тако лако и једноставно да са чуђењем посматра тоалете XVI или XVII века и диви се физичкој снази и издржљивости живаца неке даме из доба рококоа или самој Катарини Медичи са крутим набораним оковратником који спречава и најмање покрете главе. Оно што је данас модерно, сутра је већ старомодно и — смешно.

Стара мода најбоље приказује културно стање неког времена. У моди се не изражава само оно што претставља једно време него и шта би се њом хтело претставити. Како се ствара мода? Творци моде немају лак посао. Одувек су били изложени критици јер су они творци закона чијим ђудима треба жене да се покоре. Најчешће су извори моде саме слике великих мајстора, јер оно што је данас модерно свакако да је већ било ношено у добу бидермајера или кринолина, наравно, упрошћено или мало измењено. Други богат извор за стварање моде је народна ношња од које су заиста постале све модне новосте. Народни живот, пун разноврсности, сјаја и богатства доказује да није потребно дубље истраживати и отићи даље од свега што је народно и своје, да би се пронашао тај неискрпни извор потребног материјала за остварење савремених потреба.

И сама природа пружа могућност стварања моде. Зар једна вечерња хаљина чији је широки појас ватрено црвене боје а сукња од богато набораног сребрнаторг тила, не даје утисак сунца и сунчевих зракова на заласку? Или вуњена хаљина смеђе боје са разбацаним увелим кестеновим лишћем угасито зелених и бакарних тонова, није створена према узору из природе? Заиста, свако годишње доба, свака природна појава, свако доба дана, било да је то у шуми, у пољу, на морској обали или на врху планине, може да инспирише творца моде.

Као и свуда машта је играла увек главну улогу. Довољно је да цртач опази звездано небо и месечев ери па да створи једну снечану хаљину од угасито плавог материјала посуту многобројним звезданцама. Зар не би могло да се од једне народне ношње са јелеком, створи хипер-модерна хаљина за вече? Дуга и широка сукња од крупно плисираног тафта преко чијег је предњег дела пребачена „прегача“ од лаког прозирног тила исте дужине, има за горњи део тесно припијен струк кројен по свим правилима јелека (можда чак и без пораменица) а по укусу и украсно. Или, зар тоалета неке лепотице из галерије Лудвига I нема сличности са модерном хаљином од велура украшеном чипкама и наборима?

Одакле ће креатор узимати идеје за своје моделе то је индивидуална ствар, али ма шта желе да створи мора се прво приближити једном од ова три извора и прилагодити своје дело добу у којем живи.

Наше време захтева једноставност и природност. Могу се задржавати извесне линије старе моде али потребно их је у многоме упростити јер је данашњој жени наметнуто више дужности него икада. Некада је жена била само једна дотерана лутка која је играла улогу неког скупноценог предмета и служила за украс некој средини. Данашњој жени су наметнуте друге улоге; и поред свог заморног физичког рада и многих брига, потребно је да остане увек ведри и искрени пријатељ, нежна мати, добра другарица. Можда већина жена жели ту срећу; али има их много које су упућене на самосталан

живот и на тешко пробијање до постављеног циља, без ичије помоћи и подршке. Без сумње да би се једна грациозна дама из доба хаљина са трунира згрвила пред кратконом сукње једне данашње жене која је хтела да подражава њену тоалету, скупивши наборе само на задњем делу сукње. Па и тај свечанији модел данашње даме узет је свакако са једне свакодневне хаљине даме из осме деценије XIX века, а за своју свакодневну хаљину послужиле јој онај модел који дозвољава лако кретање и не захтева велику негу.

То доказује да креаторима моде није увек остављен слободан избор и неограничена воља. Многе околности утичу на његово стварање и дух неког времена налази свог израза у тим делима.

ИВАНКА ЛЕКО

Десно — Капут за прве пролетне дане, са крзном од нутрија.

У средини — Пролетни иешир у виду бера са кратким велом, украшен машинном од рипса.

Доле — Свилене костим боје сенфа и браон; сукња у фалтама. Уз то гумирани манџил исте боје који лако пада.

(Фото: Б. Ф. А.)

Јевитина ВУЈНА

ШТАНГЛЕ
ОД ПАСУЉА

Пасуљ (350 г) скувати, воду оцедити, а пасуљ пасирати кроз сито. 100 г шећера добро измутити са два жуманца, на менепати са пасираним пасуљем, додати и чврст снег од

два беланца. Изручити масу у подмазану теписију и пећи на умереној ватри. Испечено тесто премазати мармеладом и завити као ролат или сећи на коцкице, па две и две спајати некмезом.

ПИТА СА КИСЕЛИМ КУПУСОМ

Мера: 250 г брашна, 20 г масти, соли, 10 г квасца, мало млека. За надев: мања главица кисела купуса, 1 лук, 20—30 г масти, 1/8 л млека, 1 кашика брашна, соли. — Од брашна, масти, квасца и трунчице соли и млека замесити тесто, које треба оставити да стоји један сат. За то време исецкати купус и лук, и испржити их на масти, као за подварак. Посолити и прелити житком каниом од брашна и млека, у коју се може ставити и трунчица алене наприке. Измаћи купус на крај штедњака да се мало запече. Налопло тесто развући и њиме обложити подмазану теписију, а озго теста разредити припремљени купус, који треба да је млак. На доброј ватри пећи тесто пола сата. Служити док је топло.

РАТНИ КОЛАЧИ И РАТНА ТОРТА

Сразмера за ратне колаче: 200 гр брашна, 100 гр масти, 1 цело јаје, 100 гр шећера, 1 кашикица бакин прањка, 1 супена кашика млека или воде, а може и сок од лимуна. Сем тога ако је тесто густо може се додати сем ове количине и мало воде. Маса се замеси и остави се мало теста за штаниће. Тесто се положи у намазани плех и добро се потапка а затим премаже мармеладом, а од преосталог теста направе се штанићи као украс. Пече се на умереној ватри и сече се на коцке које се уваљају у шећер још док су вруће. Сразмера за ратну торту: 1 шољница самлевених ораха, 2 чаше воде, 2 чаше брашна, 1 чаша кристал шећера, 2 кашике некмеца, 1 кашика масти, коре од лимуна, 1/2 кашичицу бакин прањка, мало цимета и ко има, може додати мало карамфилића. Све то заједно измешати и замесити. Плех се подмаже, а тесто се поспе кором од лимуна. Сече се на коцке.

Чарапе са ђоном као у Средњем веку

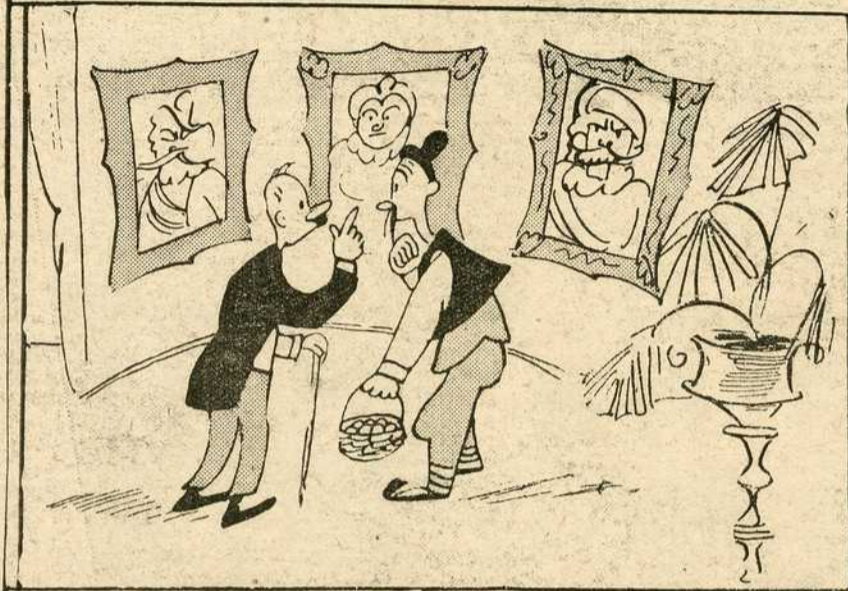
Кад на позорници гледамо неког глумца како се шета у добро затегнутом трикоу без ципела, питамо се да ли је могуће да су људи у раном средњем веку заиста ходали улицама обучени само у ове танке трикоје без ципела и како их нису одмах подерали. Они заиста нису имали обуће, али су на табанима својих дугачких трикоа имали ђонове. Кроз блато су ишли у нанулама. Да би се уштеделе ципеле и чарапе у рату, послератна мода донела нам је нешто слично овим средњовековним трикоима: чарапе са ђоном. Нове чарапе исплетене су од грубог концана, достижу до изнад колена, а пенцигране су дебелим пресованом кожом. Тако су се уједно добиле и ципеле и чарапе. У задње време ове чарапе почеле су да се праве од неког белог фил-

ца, да би се коначно претвориле у врсту чизама којима су помодарке умеле да даду кокетан изглед.

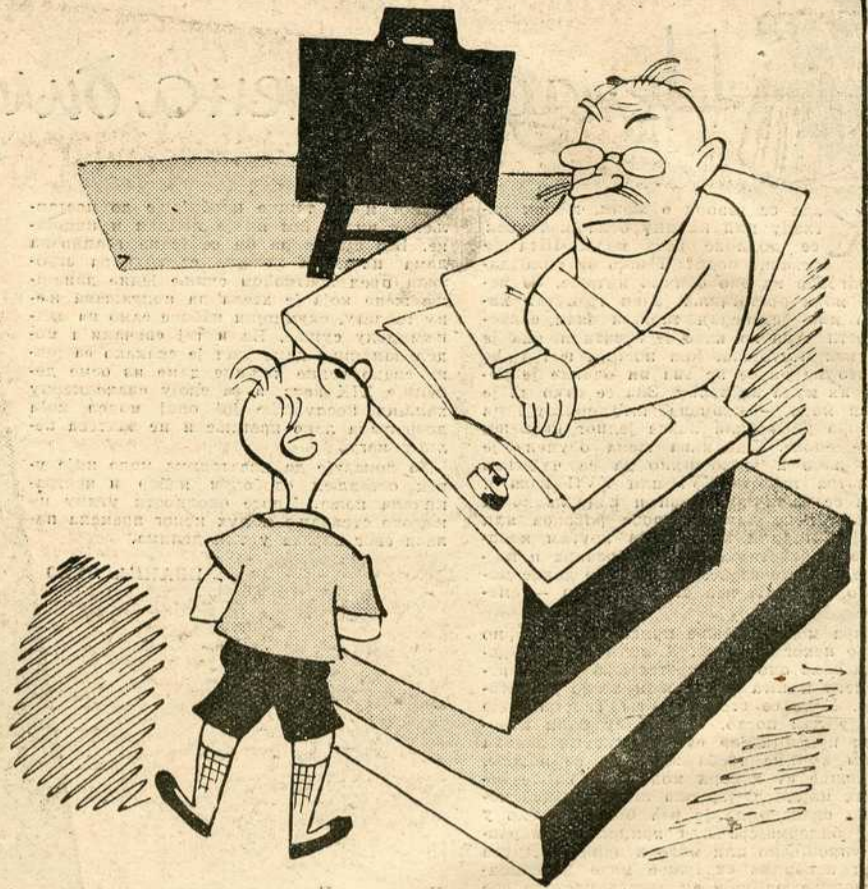
Двеста педесет дана пред огледалом

Данас се праве статистике о свему. Тако један шведски статистичар уложи је труда и времена да испита колико времена проведе жена крај огледала. При испитивању већег броја Евиних кћери, дошао је до овог закључка: Млада девојка огледа се петнаест минута дневно, удате жене дуже, отприлике тридесет минута дневно. Кад жена достигне седамдесет година живота, ови минути укупно износе шест хиљада сати, односно 250 дана.

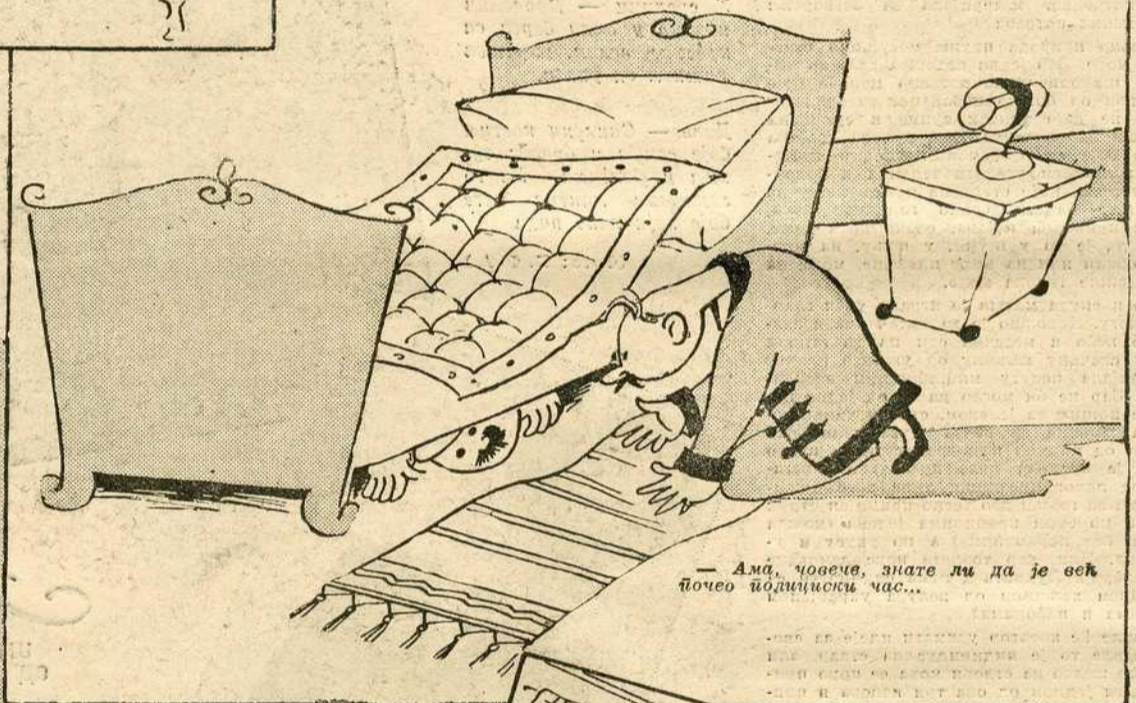
КОМО ХУМОР

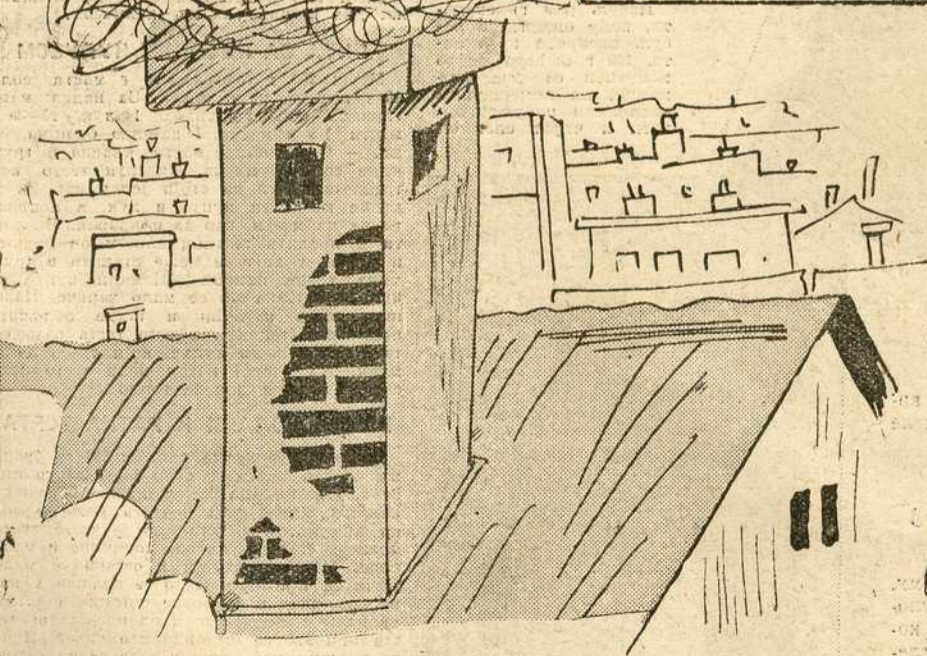
— Моја породица је пријатељу, стара преко пет стотина година.
— Па, то се ти онда, господине, жестоко држиш.

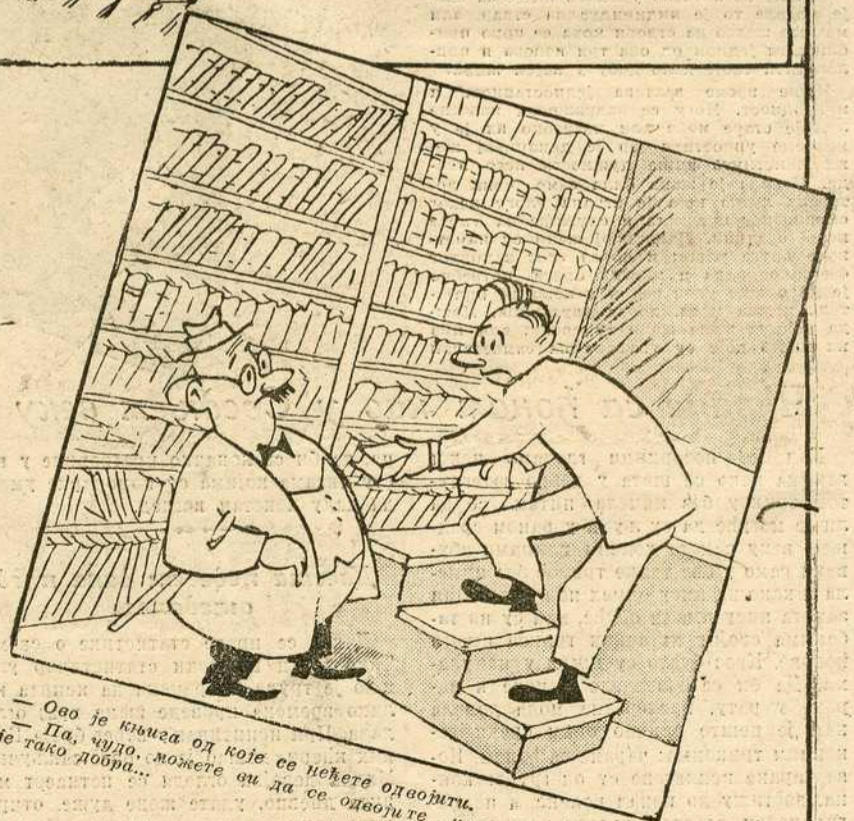
— Кад те мајка пошаље у бакалницу да купиш за 20 динара шећера, за 10 динара кафе и за 5 динара соли, колико ћеш укупно да потрошиш?
— Ништа. Тата је бакалин.

— Ама, човекче, знате ли да је већ почео подициски час...

— Шта мислиш кога да уземемо за кума?
— Ја мислим неког из Централне за дрво, зато што нам је омогућео да ту савијемо гнездо.

— Ово је књига од које се нећете одвојити.
— Па, чудо, можете ли да се одвојите кад је тако добра...
— Није то књига, то је само објект.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS